

ÇALIŞMA ORTAMI

İŞÇİ SAĞLIĞI
İŞ GÜVENLİĞİ
ERGONOMİ
İŞ HİJYENİ
ÇEVRE
VERİMLİLİK
İŞ HUKUKU
SOSYAL POLİTİKA

MART 1992 - SAYI: 1

Fişek Özel Sağlık Hizmetleri ve Araştırma Enstitüsü Yayını' İki ayda bir çıkar

BU SAYIDA NELER VAR?

Çıkarken

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mehmet Mogultay ile Söyleşi
Gelişmekte Olan Ülkelerde İş Güvenliği ve İşçi Sağlığı (Prof.Dr.Rüçhan IŞIK)
Kara Elmasa Kara Seçenek (Doç. Dr. A Gürhan Fişek)
Kazaların Daha Etkili Önlenmesi (P. Oskama)
Bilgilendirme, Güvenli Çalışma Alışkanlıkları Yaratır (A. Seppala)
Meslek Kanserlerinin Önlenmesi (P. Oskama)

Büyüteç : Yük Taşıma ve Kaldırmada En Çok Ağırlık ve Sağlığa Etkisi

- Kaldırma ve Taşıma (Schürmann ve Luginbühl)
- En Çok Ağırlıklar (P.V. Thacker) - Biomekanik (E.R. Tichauer)
- Sırt Ağrısı (J.R. Glover)
- ILO Sözleşmesi No, 127
- ILO Tavsiye Kararı No, 128

Çeşitli Ülkelerden Örnekler:

- İspanya
- Filipinler,
- Bağımsız Devletler Topluluğu (CIS)
- Papua Yeni Gine

Okurların Kaleminden:

- 657'nin Gizli İşçileri - Toplumsal Ayıbımız (Rifat ARAS)
- İşyeri Hekimlerinin Önde Gelen Sorunları (Dr.Fatih ZEYBEK)
- İş Güvencesi Yasa Taslağı (Hayati Yılmaz)

Madencinin Karısı Soruyor?

ÇIKARKEN

Ülkemizde işyerlerinin işçi sağlığı iş güvenliği düzeylerine ilişkin yapılan araştırmalar ne yazık ki olumlu bir görünüm sunmuyor. En temel konulardaki uygulamalar bile henüz yasaların ve bilimin öngördüğü kuralların %30'unu aşmıyor.

Öte yandan, işçi sağlığı iş güvenliği, ülkemizde, üzerinde az konuşulan, az düşünülen ve uygulamada az ağırlık verilen bir konu olma özelliğini sürdürüyor, "Bundan kim zararlı çıkıyor?" sorusunu kendimize bir kez daha sormakta yarar var.

Her şeyden önce, ülkemizde, işçi sağlığı iş güvenliğinin bugünkü düzeyinden çalışanlar zararlı çıkıyor. Çünkü sağlıkları bozuluyor ve uygun çalışma ortamından yoksun kalıyorlar. Bugün ülkemiz iş kazalarında dünya sıralamasının en başlarında yer almaktadır. Meslek hastalıklarında ise, bir çok olgu, teşhis bile edilemeden, hastahane koridorlarında kaybolmaktadır. Sonuçta insan gücümüz, hesapsızca tüketilmektedir. Önlenemez olduğu halde ortaya çıkan iş kazalarıyla meslek hastalıkları, bir ihmalin sonucudur, Boyutları bilinen ve sezilenin çok ötesindedir. En azından bu olgu yalnızca etkilenen işçinin zararı olmakla kalmıyor; aynı zamanda yakın çevresini de önemli ölçüde etkiliyor.

İşçi sağlığı iş güvenliği konusunun öncelik sıralamasında geriye itilmesi, bu alana ilgi duyanların niceliğini ve niteliğini; bu konuda çalışanların konumlarını ve özlük haklarını olumsuz yönde etkiliyor. Doğaldır ki, bu alanda çalışanların aranır ve vazgeçilmez oluşunun ön koşulu, konunun vazgeçilmez sayılmasından geçmektedir.

İşçi sağlığı iş güvenliğine yeterince önem verilmemesi, ülkenin ekonomik ve teknolojik yapısını çok yakından etkilemekte; verimsiz iş örgütlenmeleri, yersiz ödemeler ve çağdışı ilişkilerle, üretim kısır bir döngünün içine sokulmaktadır.

Bu nedenle, bu alandaki yetmezlik, yalnızca çalışanların konumunu değil, üretimin kesintisiz ve artarak sürdürülmesini isteyenlerin de başarısını olumsuz yönde etkilemektedir.

Öte yandan ülkemiz, ekonomik gelişkinlik düzeyi ile orantılı bir çalışma ortamına sahip değildir. Yine ülkemiz, işçi sağlığı iş güvenliği mevzuatının öngördüğü düzeyde bir uygulamaya da henüz kavuşamamıştır.

Bütün bunlar ülkemizde işçi sağlığı iş güvenliği yönünden suskunluk ve edilgenliğin getirdiği bir yapay geriliğin varlığını düşündürmektedir.

Sorunlar, yılların birikimi ile daha da içiçe girmekte ve düğümlenmektedir. Bir türlü çözüme yönelik adımların atılmamış olması, bizleri karamsarlığa ve sanki "çözumsuz" bir olgu ile karşı karşıyaymışız izlenimine itmektedir. Bu kısır ortamı aşabilmenin ilk adımı, bu alanda çalışanların (işyeri işçi temsilcileri, işyeri hekimleri, iş güvenliği uzmanları, idari işler görevlileri, işyeri hemşire -sağlık memurları, sağlıkçı işçiler, işverenler), kamu denetim elemanlarının ve ilgi duyanların, sorunların üzerine hep birlikte eğilmeleridir. Herkesin katkısıyla bir "haberleşme", "bilgi-deneyim alışverişi" ve "iletişim ortamı" yaratılmalıdır.

"ÇALIŞMA ORTAMI" dergisinin amacı, doğruları hep birlikte bulup, doğruların yaşama geçmesini de hep birlikte sağlayabilmemiz için bir ortam oluşturmaktır.

Böylesi bir ortamı yaratabilmek için sizin katkılarınıza gereksinmemiz var. Size ulaşmasını istediğiniz derginin biçiminden içeriğine dek önerilerinizi bize iletin. Çalışmalarınızı, kısa yazı ve haberlerinizi gönderin.

"Çalışma Ortamı" dergisi, yalnızca abonelerine dağıtılacaktır. Genel dağıtım zincirine sokulmayacaktır. Derginin dağıtım ilkeleri de, özellikleri de, kendi kendini finanse edebilecek, dolayısıyla yaşam süresini uzatacak şekilde tasarlanmaya çalışılmıştır.

Bu' yüzden dergiye etkin katılımınızı, yeni yeni aboneler bularak, derginin adını çevrenizde duyurarak da zenginleştiğinizi diliyoruz.

Son olarak derginin ortaya çıkarılmasındaki katkılarından ötürü, Sn. Prof Dr. Rüçhan IŞIK, Sn, Mümtaz İDİL, Sn. Dr.Oya AVŞAR Sn. Başak ve Gökhan Çetin ile Sn.Yılmaz ATEŞ ile Yorum Matbaası çalışanlarına teşekkürlerimizi sunarız.

ÇALIŞMA ORTAMI

Gelecek sayımızda Büyütecimizi yeraltı maden sorunlarının üzerine koyacağız.
Okurların Kalem Köşesi yine sizlerle birlikte olacak. Onun için aklınızdan geçenleri ya da aklınıza takılanları bize yazın,
16 Mayıs'a dek sağlıklı kalın.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI MEHMET MOĞULTAY: "EMEĞE SAYGI, İNSANA DUYULAN SAYGININ EN DOĞAL GEREĞİDİR."

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Sayın Mehmet Moğultay, Çalışma Ortamı'nın sorunlarını yanıtladı:

SORU 1- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın görev alanı içine giren konularda öncelikleriniz nelerdir?

YANIT 1- Öncelikle, işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunu ağırlıklı olarak ele alacak böyle bir Dergi çıkarma girişimimizden dolayı sizi kutluyorum. En içten teşekkürlerimi sunuyorum. Ülkemizde, işçi sağlığı ve iş güvenliği sorununun önemli bir boyutu, eğitim, tanıtım, bilinçlendirme eksikliği ile ilgilidir. Bu açıdan Derginizin önemli bir işlevi yerine getireceğine inanıyorum ve başarılar diliyorum.

Şimdi, sorunuzun yanıtına geçmek istiyorum:

Ülkemizde beş sorun çalışanlar açısından büyük önem taşımaktadır. Bunlar; iyi bir gelir düzeyi, iş güvencesi, işçi sağlığı ve iş güvenliği, sosyal güvenliğin yaygınlaştırılması ve işsizliğin azaltılması sorunudur. Birbirleriyle yakından bağlantılı olan ancak, birbirlerine de yeğlenemeyen bu koşulların oluşturulabilmesi ise demokratik ülkelerde iki özgürlüğün gelişmesiyle yakından ilgilidir. Bunlar, örgütlenme özgürlüğü ve toplu pazarlık özgürlüğüdür.

Ülkemizde, 12 Eylül 1980'den bu yana bu özgürlükler alabildiğine sınırlanmak, yasaklanmak ve baskı altında tutulmak istenmiştir. O bakımdan üzerinde önemle durduğumuz konuların başında endüstri ilişkileri sisteminin temelini oluşturan örgütlenme ve pazarlık özgürlüğü önündeki engelleri kaldırmak, çalışanların insanca yaşama ve hak arama olanaklarına sahip olmalarını sağlamak, Hükümet Programımızda da açıkça belirttiğimiz gibi, sendikal hakların ILO standartlarına uygun çerçevede kurumsallaştırılmasını ve işçi-işveren ilişkilerinin sosyal güvenceleri geliştirici ve sosyal barışı güçlendirici yönde olmasını sağlamaktır.

SORU 2- işçi sağlığı ve iş güvenliği alanında kabul edilen yasa, tüzük ve yönetmeliklerin önemli bir bölümü uygulanmıyor, İnsan sağlığını yakından ilgilendiren bu konuya. Bakan olarak nasıl bakıyorsunuz?

YANIT 2- Öncelikle, işçi sağlığı ve iş güvenliği alanında kabul edilen yasa, tüzük ve yönetmeliklerin daha etkin biçimde uygulanmaları için çaba harcamamız gerektiği bir gerçektir.

Hiç kuşkusuz günümüzde toplumların uygarlık düzeyi insana verdikleri önemle ölçülmektedir. Bu önemin ilk koşulunu ise insanların sağlığını korumak, sağlıklı bir çevre, yaşama ve çalışma ortamı sağlamak oluşturmaktadır,

Ülkemizde işçi sağlığı ve iş güvenliği uzun yıllardan beri üzerinde yeterince durulmayan bir konudur.

İşyerlerinin kuruluşundan itibaren gerekli önlemlerin alınması büyük önem taşımaktadır. Biz bir yandan var olan yasa, tüzük ve yönetmelikleri etkin bir biçimde uygulamak, öbür yandan da aynı zamanda bunları günümüzün gelişen koşullarına, uluslararası standartlara uygun hale getirmek için çaba göstereceğiz, Biz emeğin en kutsal değer olduğuna inanıyoruz. Emeğe saygı, insana duyulan saygının en doğal gereğidir, O bakımdan işçi sağlığı ve iş güvenliği titizlikle üzerinde duracağımız temel konuların başında gelecektir.

SORU 3- işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerini izlemekle ödevli Bakanlığınız İş Güvenliği Müfettişlerinin sayısı oldukça yetersiz. En iyimser veriler, işyerlerinin yılda ancak %8'inin denetlenebildiğini ortaya koymaktadır. Öte yandan merkezi düzeyde, etkin bir planlama ve değerlendirme de yapılmıyor. Bütün bunlar hem işçilerin sağlığının bozulmasını engelleyemiyor; hem de işverenler arasında adaletsizliklere yol açıyor.

Bu soruna yaklaşımınız nedir?

YANIT 3- Bakanlığımız İş Güvenliği Müfettişlerinin sayısının yetersiz olduğu bir gerçektir. Bunun için öncelikle boş olan kadrolarımızı, açılacak bir sınavla doldurmayı planlıyoruz, Daha sonra da yeni kadrolar almamız, Ancak, bunu yaparken hiç bir zaman nitelik kaybına neden olmamız gerektiğine inanıyorum. Merkezi düzeyde etkin bir planlama ve değerlendirme gereği çok açık bir gereksinimdir,

Bilindiği gibi, uzun yıllar konuyla ilgili birimimiz, işçi Sağlığı Genel Müdürlüğü olarak görev yapmışken, 1982 yılından sonra Daire Başkanlığı düzeyine indirilmiştir. Bu birim son yıllarda ise, sadece yılda bir kez işçi sağlığı ve iş güvenliği haftası düzenler konuma getirilmiştir. Burada yeni yapılanmaya gideceğiz. Ayrıca birimlerimizin teknik olanaklarının geliştirilmesi gereğine inanıyorum. Bunun ardından, İş Teftiş Kurulu Başkanlığımız, Çalışma Genel Müdürlüğümüz, Sosyal Sigortalar Kurumu ve İş ve İşçi Bulma Kurumu arasında çok sıkı bir koordinasyon, kayıtlar arasında karşılaştırma olanağı ve işbirliğinin geliştirilmesinden yanayım. Böylece, eldeki olanakların en verimli biçimde değerlendirilebileceğine ve denetim hizmetlerinin etkili hale getirileceğine inanıyorum.

Ayrıca, denetimin niteliğine ve uzmanlaşmasına önem vermek için gelişmiş ülkelerde olduğu gibi alt denetim birimlerinin de kurulması ve yerel yönetimlerle koordineli denetim mekanizmasına işlerlik kazandırılmasında yarar olduğu düşüncesindeyim.

SORU 4- "İşyeri Hekimlerin Çalışma Şartları ile Görev ve Yetkileri Hakkında Yönetmelik", İşçi sağlığı ve iş güvenliği yönünden çok önemli bir kılavuz, işyeri Hekimlerinin bağımsız bir biçimde ve bu yönetmeliğe uygun görev yapabilmelerinin önkoşulu da kamu denetimi. Ancak son 10 yıl içinde, Bakanlığınızda hiç hekim iş

Güvenliği Müfettişi kalmadı. Böylece adı geçen Yönetmelik fiilen rafa kaldırıldı. Siz yeni hekim iş güvenliği müfettişleri olarak, İşyeri hekimlerinin denetimlerini gerçekleştirmeyi düşünüyor musunuz?

YANIT 4- İşyeri Hekimliği kurumunun işçi sağlığı ve iş güvenliğindeki yeri ve önemi vazgeçilmez boyutlardadır. Bu kurumun gerçekten işler ve yararlı bir duruma getirilmesi için gerekli önlemlerin alınması gerektiğine inanıyorum.

SORU 5- İş güvenliği denetimi teknik bir denetim olduğuna göre, la-botuvar olanakları ile desteklenmesi kaçınılmaz olmaktadır, İş teftişinin İSGÜM olanakları ile etkinleştirilmesi konusunda ne düşünüyorsunuz?

YANIT 5- Bakanlığımıza bağlı İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Enstitüsü (İSGÜM) uzun yıllar önce kurulmuş olmasına karşın hizmetleri yeterli düzeye getirilememiş bir kuruluşumuzdur. Enstitü'nün gerek laboratuvar, teknik alet ve cihaz, gerekse uzman eleman bakımından güçlendirilmesi gerekmektedir. Bu yönde etkin çalışmalar yapacağız, İşyerlerinde yapılan teknik denetimlerin çoğu kez laboratuvar olanaklarıyla desteklenmesi zorunludur. Bu bakımdan İş Teftiş Kurulu ile İSGÜM arasında yakın bir işbirliğinin sürdürülmesi kaçınılmazdır, İSGÜM hizmetlerinin etkinleştirilmesi, bu konudaki olanakları da yeterli düzeye getirecektir.

SORU 6- Sosyal Sigortalar Kurumu'nun "öz savunma mekanizmaları" olarak niteleyebileceğimiz ve özel sigorta şirketleri tarafından da titizlikle uygulanan kurallar vardır. Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 15,26,41, 74, 76, 124, maddelerine işlerlik kazandırılması konusunda ne düşünüyorsunuz?

YANIT 6- İşçilerin çalışma koşullarındaki olumsuzluğu ortadan kaldırmak, iyileştirici önlemleri almak; bu şekilde hem insanı, hem de sağlıklı işgücü oluşumunu sağlayarak, verimi arttırmak başlıca amacımızdır. Bunun için, koruyucu önlemlere önem vermekteyiz,

Ayrıca kişilerin, çeşitli risklere karşı korunması için prim oranlarının tesbiti ve yeniden düzenlenmesi, ağırlıklı olarak üzerinde durduğumuz önemli konulardandır.

Bu bakımdan,, önümüzdeki dönemde Sosyal Sigortalar Kurumu'nun "öz savunma mekanizmalarına uygulamada etkinlik kazandırılması için, uzmanlaşmaya özel önem vereceğiz.

SORU 7- Bakanlığınıza bağlı bazı birimlerin yasayla öngörülen görevleri arasında, 1946'dan beri unutulmuş olanlar var, (İşçi Sağlığı Daire Başkanlığı'nın. Bakanlığın kuruluş yasasının 10. maddesinde gösterilen "iş yasası kapsamında kalanların iş kazalarıyla meslek hastalıkları konusundaki çalışmalar" ve "çalışma gücünü arttıracak ve enerji israfının önlenmesi"), Yine çıkarılması İş Yasası'nca öngörüldüğü halde, 1936 yılından beri çıkarılmamış ve unutulmuş tüzükler var.

(Sözgelimi: 1475 s.k'nun 82. maddesinde vurgulanan "ağır ve tehlikeli olarak gösterilmiş işlerden başka işler için de işçilerin ilk önce doktora gösterilmeleri" hakkında), Bu konuda herhangi bir hazırlık ya da çalışma yapmayı düşünüyor musunuz?

YANIT 7- Bakanlık görevine başlayalı bir kaç ay oldu. Gördüğüm o dur ki, Bakanlığın bazı birimleri rutin bazı işler dışında, asıl fonksiyonlarını yerine getirmekten çok uzakta bulunmaktadır. Bunlara yeniden aktivite kazandırmak zorundayız. Aksi halde, Yasaların Bakanlığımıza verdiği görevleri tam anlamıyla yerine getirmiş olmayız. Bu yolda ki çalışmalarımızı önümüzdeki aylarda olgunlaştıracak ve açıklayacağız,

Sayın Bakan,
Bize zaman ayırdığınız için teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dileriz.

GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERDE İŞ GÜVENLİĞİ VE İŞÇİ SAĞLIĞI

Prof.Dr. Rüçhan IŞIK
Uluslararası Çalışma Örgütü
(ILO) Türkiye Temsilcisi

Günümüzde her üç dakikada bir, dünyanın herhangi bir yerinde bir işçi, işinde yaralanma ya da hastalanma sonucu ölmekte ve her geçen saniyede en az üç işçi yaralanmaktadır. Tahminlere göre, iş kazaları sonucu her yıl 180,000 işçi yaşamını yitirirken, iş kazalarında yaralanmaların sayısı 110 Milyon'a ulaşmaktadır. Bu soğuk ve katı gerçekler, çağımızda iş güvenliği ve işçi sağlığı sorunlarının ne denli büyük olduğunu göstermektedir.

Genellikle, gelişmekte olan ülkelerde iş güvenliği ve işçi sağlığı, sanayileşmiş ülkelere oranla çok daha kötü bir durumdadır. Bu ülkelerin bazılarında ekonomik ve sosyal koşullar daha da yetersizdir ve durgun bir ekonomik düzen içinde kit kaynaklar için mücadele verilmektedir. Bu nedenle, iş güvenliği ve işçi sağlığı konularını geliştirecek yeterli sayıda düzeltici ve önleyici önlemler alınamamaktadır.

İş Güvenliği: Gelişmekte olan ülkelerde iş kazalarına ilişkin istatistikler çok azdır; olanları da ihtiyatla kullanmak gerekir. Buna rağmen ILO'nun saptamalarına göre: gelişmekte olan ülkelerde ölümcül kaza oranları sanayileşmiş ülkelerdekine birkaç katıdır. Gelişmekte olan ülkelerin çoğunda, 1970'lerin sonlarında, ölümlerle sonuçlanmayan kazalarda yaralananların sayısı, çoğu kez iş gücünden daha hızlı artmıştır, Gelişmekte olan ülkelerde, iş gücünün yaklaşık yarısının çalıştığı tarım sektöründe her yıl yaklaşık 33,000 ölüm ve 8 Milyon ölümlerle sonuçlanmayan yaralanma meydana gelmektedir (Çin hariç). Ölümün ana nedeni makinalar, özellikle traktörlerdir. Traktörlerde sadece güvenlik kabinlerinin kullanımıyla bu kazaların büyük bir

bölümünün önlenilebileceği uzmanlarca saptanmıştır.

Kötü iş koşulları, durumu daha da ağırlaştırmaktadır: uzun ve zahmetli çalışma süreleri, parça başına ücret uygulaması nedeniyle işin hızının artması, kötü yaşam koşulları ve beslenme, düşük standartlı konutlar, yetersiz sağlık koşulları nedeniyle genel sağlık seviyesinin düşüklüğü, kötü çalışma ortamına direncin azalması, işyerindeki tehlikelere karşı duyarlılığın azalması, tehlikeler ve alınacak önlemler konusunda bilgisizlik, cehalet ve endüstriyel işlerin yeterince tanınmaması.

İşçi Sağlığı: Gelişmekte olan ülkelerde iş hastalıklarına ilişkin istatistikler de henüz gelişme aşamasındadır. Ancak, bu ülkelerde iş hastalıklarına çok sık rastlandığı ve bu hastalıkların çok daha ciddi olduğu da saptanmış bir gerçektir.

Gelişmekte olan ülkelerde tazminata konu edilen İş hastalıkları sayısı azdır, işçi sağlığı alanında doktor ve eğitilmiş diğer sağlık personeli sayısı çok yetersizdir; monitör cihazları yok ya da çok azdır ve iş hastalıkları sistematik bir biçimde rapor edilmemektedir.

Tarım sektöründe durum daha vahimdir; büyük ölçüde zehirlenme olayıyla baş edilememekte ve sakatlıklar artmaktadır. Tarımda pestisit, herbisit gibi tarımsal ilaçlar, haşere ilaçları, "aşılı" tohumlar ve suni gübrenin giderek daha fazla kullanılması beraberinde birçok tehlike getirmekte ve bunlarla yeterince başedilememektedir.

Kötü iş ve yaşam koşulları, İşçilerin iş hastalıklarına dirençlerini azaltmaktadır.

Ergonomi: iş koşulları ve ortamının iyileşmesinde ergonominin rolü ve etkisi gelişmekte olan ülkelerde yeni yeni kabul görmeye başlamıştır. Bu ülkelerde ucuz, hatta sıfır maliyetli ve basit ergonomik çözümlerle öncelikle, iş koşullarının ve iş ortamının iyileştirilmesi, sonra da verimliliğin yükseltilmesi amaçlanmaktadır.

Türkiye iş güvenliği ve işçi sağlığı alanında, özellikle küçük ve orta boy işletmelerde, genellikle gelişmekte olan ülkelerin özelliklerini taşımaktadır. Bu nedenle etkin bir iş güvenliği ve işçi sağlığı sisteminin oluşturulup uygulanması ile doğrudan İşçiler ve İşverenlere, dolaylı olarak da ekonomiye büyük katkı sağlanacaktır.

Türkiye'yi böyle bir sisteme götüreceği olan yolun açılmasında bu küçük boyutlu fakat anlamlı derginin gereken ilgiyi uyandırma ve bilinçlendirmede büyük bir hizmet göreceğine inanıyoruz.

ÇALIŞMA KOŞULLARININ VE ÇEVRESİNİN GELİŞTİRİLMESİ İÇİN ULUSLARARASI PROGRAM (PIACT) :

1919'da kuruluşundan bu yana Uluslararası Çalışma Örgütü, çalışma ve yaşam koşullarıyla, iş güvenliği ve işçi sağlığı sorunlarıyla etkin olarak ilgilenmiştir. Anayasası gereği, özellikle haksızlık, sefalet ve yoksunluk oluşturan kötü "çalışma koşullarını" iyileştirmeye çalışarak, uzun süren ciddi bir yükümlülük altına girmiştir. Bu bakımdan, kuruluşundan sonra ILO'nun kabul ettiği ilk çalışma metninin çalışma koşullarıyla ilgili olması ("Çalışma Saatleri (Sanayi) Sözleşmesi (No:1)" -1919) doğal karşılanmalıdır. 1919'dan bu yana iş koşulları ile işçi sağlığı ve güvenliğini konu alan oldukça çok sayıda uluslararası çalışma sözleşmesi ile tavsiye kararı ILO tarafından kabul edilmiştir.

ILO Çalışma Koşullarıyla, Çalışma Koşullarının ve Çalışma Çevresinin Geliştirilmesi için Uluslararası Programı'nı (PIACT) başlatarak bu alandaki eyleme yeni bir yönlendirme, yeni bir hız vermiştir. Bu programın kaynağı, Uluslararası Çalışma Konferansının altmışıncı oturumunda (1975) sunulan Genel Müdürün "**Making Work More Human**" başlıklı raporuydu. Raporun amacı, "iş daha insani kılmak", "daha iyi yarınlara erteleme" gibi bir eğilimin olduğu bir konuda hem ILO eylemini hem de üye devletlerdeki eylemi canlandırmaktı. Bu girişimi olumlu karşılayan Konferans, "Çalışma koşullarıyla çevrenin ve işçilerin refahının geliştirilmesinin ILO'nun ilk ve sürekli bir görevi olarak kaldığı" görüşünü doğrulayarak, oybirliğiyle kabul etti. (*)

Karar, Genel Müdürün ileri sürdüğü dünya çapındaki eylemi, bu alanda üye devletlerdeki faaliyetleri geliştirmeye ya da desteklemeye yönelik çalışma koşullarının ve çevresinin geliştirilmesi için uluslararası bir programın (PIACT) başlatılmasını destekledi.

PIACT'ın genel amacı olan "iş daha insani kılmak" şu üç başlık altında toplanabilir: Program,

- işin, çalışanın yaşamıyla sağlığına saygılı olmasını;
- işin, dinlenme ve boş zaman için işçiye serbest vakit bırakmasını;
- işin, çalışanın kişisel kapasitelerini geliştirerek, onun topluma hizmet edebilmesini ve işinden hoşnut olmasını sağlamaya çalışacaktır.

PIACT'ın asıl yükü bugün için şu altı teknik alanda toplanmıştır:

- güvenlik, sağlık ve çalışma çevresi; -çalışma süresi;
- işin örgütlenişi ve içeriği;
- ergonomi;
- işle ilgili olarak yaşama çevresi.

- Program Fransızca baş harfleriyle (Programme International pour l'Amelioration des Conditions et du Milleu de Travail" (PIACT) diye bilinir.

KARA ELMASA KARA SEÇENEK

DOÇ. DR. A. GÜRHAN FİŞEK

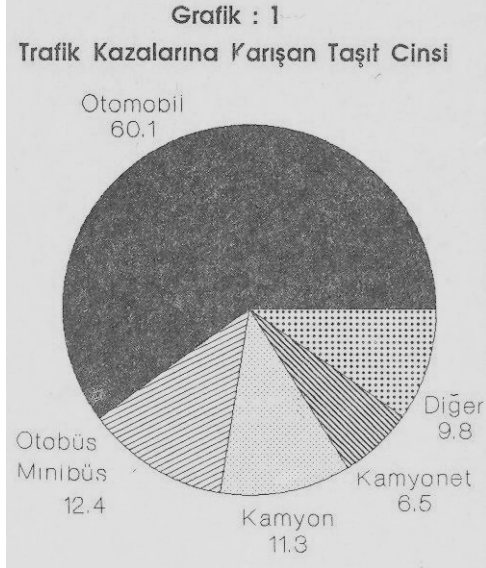
Büyük maden kazasından sonra ilk akla gelen yine "Zonguldak Madenlerinin" kapatılması oldu. Geri teknoloji ile çalıştığı ve çok sayıda ölümlü kazaya yol açtığı için madenler suçlu bulundu.

Bu akıl yürütme ile yola çıkıldığı zaman Türkiye'de bir çok şeyi kapatmak gerek. Önce inşaatları, özellikle de yüksek olanlarını kapatmak gerek. Sonra yolları özellikle de "E yollarını (E, 5, E-23, E-24) trafiğe kapatmak gerek,

istatistiklere baktığımızda, son büyük maden kazasında ölenlerin 5-6 katı sayıda işçinin, her yıl başka iş kazalarında ölmüş olduklarını görürüz. Son elli yılda Zonguldak'ta maden kazalarında ölen 3318 kişinin, ülkemizde iş kazalarından iki yılda ölenlerin sayısına eşit olduğunu da istatistikler söylüyor.

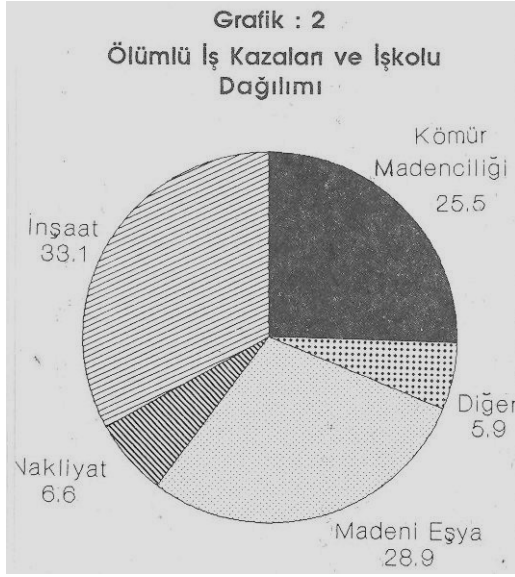
İş kazası istatistiklerine baktığımızda 1990 yılında ölümlü sonuçlanan iş kazalarında 1565 işçimizin yaşamını yitirdiğini görürüz. Bunların %32,7'si inşaat işlerinde, %28,9'u madeni eşya sanayiinde, %25,5'i çeşitli bölgelerdeki kömür madenlerinde, % 9,6'sının taşımacılık kesiminde meydana geldiğini görürüz. (1) (Grafik. 1)

Grafik : 1 Trafik Kazalarına Karışan Taşıt Cinsi

Öte yandan 1990 yılında trafik kazaları sonucu ülkemizde 6317 insanımız yaşamını yitirmiştir. Bu can kayıplarının %25,1'i "E yollarında" meydana gelmiştir. Kazaya karışan araçların dökümü yapıldığında, otomobillerin bunların içinde %60,1 lik bir paya sahip olduğunu; otobüs ve minibüslerin %12,4 ve kamyonların ise %11,3'lük payla onu izlediğini görürüz, (2) (Grafik 2)

Grafik : 2 Ölümlü İş Kazaları ve İşkolu Dağılımı

Bu noktada durup, serinkanlı bir değerlendirme yapmamız gerekmektedir. Halk sağlığı bakımından, "kapatma" biçiminde radikal bir müdahale gerekiyorsa, yönelmemiz gereken konu, madenlerimiz mi, yoksa karayollarımız mı? Madenleri kapatıp, işsiz kalan madencilere seçenek olarak sunduğumuz ne? Otomobil fabrikası, istatistiklerin diliyle bir ölüm makinası. Madenleri kapatmayı düşünen anlayış, en azından kendisiyle tutarlı olmak adına, toplu taşımacılığı önermek zorunda. Bununla da yetinmeyerek, toplu taşımacılığın, ülkemizde en az kazaya ve ölüme yol açan kesiminin demir-yolu taşımacılığının savunuculuğunu yapması gerek.

TKİ'nin madenlerinde çalışan 35 bin yöresindeki işçiye karşın hala, Zonguldak'ta kayıtlı 88 bin işsiz olduğu yazılıyor. Ülkemizde işçileri emen en önemli mekanizmalardan biri de inşaatlar. Ölümlü iş kazalarında da inşaatlar önde geliyor, inşaatlardaki olumsuz çalışma koşullarından, işçi sağlığı iş güvenliği denetiminin yetersizliklerinden sözeden yok. İnşaat etkinliklerinin "kapatılmasından" ise hiç sözeden yok. Kanımca, bu değindiğimiz üç konuda da "kapatma" ile formüle edilen yaklaşımın benimsenmesine gerek yok. Burada sorgulanması gereken üç konu var:

(1) Üzerinde durulması gereken ne, ya da kim?, Yüksek kaza hızı gösteren işyerleri mi? Onları yönetenler mi? Derretleyenler mi?

Bugün ülkemizde, işçi sağlığı iş güvenliği konusundaki en önemli sorun, yasal olarak her türlü önlemi almakla yükümlü olan işverenler ile onu denetleyecek mekanizmaların isteksizliğidir.

Oysa ki, bilimin kılavuzluğu göstermiştir ki, olumsuz çalışma koşullarının yol açtığı tüm kaza, hastalık vb. , uygun önlemler alınırsa hiç belirmeyebilir ya da hafif atlatılabilir. Nitekim, etkin iş güvenliği programlarının, madenlerdeki ölümlü iş kazalarını büyük oranda azalttığına kanıtı, İngiltere uygulamasıdır. İngiltere'deki madenlerde 1947'den sonra devletleştirme işlemiyle birlikte uygulamaya konulan ciddi ve tutarlı iş güvenliği politikasının sonucu olarak ölüm oranı binde 85'ten binde 14'e daha sonra da 10 binde 19,2'ye çekilmiştir. Bu ülkede 10 bin işçi başına grizu patlaması sonucunda ölen işçi sayısı 19,2 iken, Türkiye'de 374'tür. (3) Her büyük maden kazasından sonra Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın teknik iş müfettişlerinin denetim raporlarından alıntılar gazetelerde yayınlanır. Hem kaza öncesi yapılan denetimlerde ve hemde kazadan sonra yapılan incelemelerde, eksik olan önlemler ayrıntılarıyla sıralanır. Bütün bu teknik belgeler, bize "hangi önlemler alınmış olsaydı bu kaza meydana gelmeyecekti?" sorusunun yanıtlarını verir. Demek ki, çaresiz değiliz. Demek ki bu büyük felaketler birer yazgı değilmiş.

Eğer bu doğruysa, suçlu madenler değil de, madenlerde çağdaş ve insanı öne çıkaran üretim tekniklerini kullanmayan, teknolojik gelişmelerin gündeme getirdiği önlemleri almayanlardır. Bir de, teknik müfettiş raporlarının gereği olarak eldeki yaptırımları uygulamak konumunda olan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Maden Dairesi'nin isteksizliğidir.

(2) Toplum büyük felaketlerde duyarlı da, onlardan kat kat acı getiren, küçük ve orta büyüklükteki olgulara neden kayıtsız?

Kanımca bunun temelinde toplumun mantığıyla değil yüreğiyle düşünmekte oluşu çok önemli bir rol oynamaktadır. Bunu, basın-yayın kuruluşlarının tutumları da körüklemektedir. Bir toplumu, genelde duyarlı olarak niteleyebilmek için, büyük maden felaketlerinin üzerinden bir ay geçtikten sonra da, atılan adımları, yapılan sorgulamaları ve gelişmeleri izlemesi beklenir. Ama ülkemizde, ne toplum tarafından, ne de toplumun baskı gruplarınınca böyle bir izleme işlevi yerine getirilmemektedir.

Duyarsızlığa dönüşen bu "saman alevi" gibi birden parlayıp birden sönen toplumsal tutum, köklü ve ileriye dönük önlemlerin alınması engellemektedir. Yine bu tutum, sorumsuz ve işleri gününbirlik yürütmek isteyen yöneticilere güç ve cesaret vermektedir.

Bu kısır döngüyü aşmanın yolu, toplumun aydınlatılmasından ve bu konuda bilinçlendirilmesinden

geçmektedir. Bunu da başaracak olan, toplumun çeşitli kesimlerinin örgütlendiği çeşitli baskı gruplarının konunun üzerine gitmesi ve aralarında eşgüdüm ve bu konuda eylem birlikteliği sağlamasıdır.

(3) Bu durumda, hedefimiz ne?

Madenleri kapatabilmek için, Peugeot ya da herhangi bir özel firmaya büyük vergi kolaylıkları vb. özendiriciler uygulanması planlanıyor, Her büyük maden felaketinden sonra kampanyalarla büyük paralar toplanıyor ya da TKİ ve SSK kendi olanakları ile kaza kurbanlarının ailelerin ödemelerde bulunuyor. Bu kaynaklar, kazalara yol açan çalışma koşullarının ve üretim temposunun daha olumlu hale getirilmesi için madenlere yönlendirilmelidir. Bilimin ve yasaların egemen kılınması için, teknik nitelikli denetimin sözüne değer verilen ve önerileri hayata geçirilen bir yapı haline getirilmesi zorunludur.

İşçi sağlığı iş güvenliği konusundaki çalışmalar, bilim ve uygulama adamlarının kümelenmediği özerk nitelikli bir kurum aracılığı ile yönlendirilsin ve izlensin,

Bu öneri, iş kazalarıyla meslek hastalıklarının sık görüldüğü tüm işler gözetilerek genişletilebilir. Nitekim daha önce Beş Yıllık Kalkınma Planları'nda da ele alınan bu örgütlenmenin tohumları, 978'lerde atılmıştı. Çalışma Bakanlığı'nca iki kez toplantıya çağrılan, Ulusal Düzeyde İşçi Sağlığı İş Güvenliği Kurulu, kendisine can verecek "yasal dayanağı" hazırlamıştı. Ama 12 Eylül 1980 sonrasında, işçilerimizin canını kurtarmaya yönelik bu çaba da uyutuldu, susturuldu.

Denetimin etkinleştirilmesi ve bu olguya katılımın yaygınlaştırılması zorunludur. İş güvencesi ve örgütlenme özgürlüğü ile pekiştirilen işçi sağlığı iş güvenliği uğraşı, ülkemizin de çağdaşlaşmasının anahtar uygulamalarından biridir.

KAYNAKLAR:

(1) SSK İstatistik Yıllığı. 1990

(2) DİE, Karayolu Trafik Kaza İstatistikleri, 1990

(3) Prof, Ergin Anoğlu: "Taşkömürü Madencilikindeki İş Kazaları" - Aktaran: Milliyet Gazetesi, 6.3,1992

KAZALARIN DAHA ETKİLİ ÖNLENMESİ

P. OSKAMA

Finlandiya İş Sağlığı Enstitüsü'nden Prof. Jorma Saari, "yaptığımız araştırmadan çıkan ana sonuç, eğer istersek şu andaki kazadan korunma bilgilerimizle çok daha iyi sonuçlara ulaşabileceğimize" demektedir. "Bu öncelikle bir tutum, motivasyon ve değişmeyi isteme sorunudur," Prof. Saari, birkaç yıl önce dört endüstri sektöründe yürütülen, kazaları önleme yollarının geliştirilmesini amaçlayan ve Finlandiya'da TEHO olarak bilinen bir projeden söz ederken, "Bu bir müdahale araştırmasıydı, Önce başlangıçtaki durum incelendi. Sonra güvenliği artırmanın çeşitli yolları denendi. Son olarak da bunların etkilerine bakıldı. Uluslararası alanda konuyla ilgili bu şekilde yürütülmüş çok az sayıda araştırma bulunmaktadır." demiştir. Araştırmanın birkaç amacı vardır. Finlandiya'daki kazaların sayısı bir miktar düşmüş olmasına karşın hala çok fazladır. Her yıl milyarlarca Finlandiya Markkasına mal olmaktadır. Ayrıca kaza önlemlerinin etkinliği, uygunluğu ve uygulanabilirliği konusunda yapılmış araştırmalar yok denecek kadar azdır. Araştırma, aynı zamanda işyerlerinde iş güvenliğini sağlayan ekiplerin çabalarını desteklemek amacı da taşımaktadır,

TEHO araştırmasında, gemi yapımı ve kontrplak endüstrisindeki kereste ve inşaa bölgelerinde bazı yeni iş süreçleri denendi. Yeni iş süreçlerinin amacı güvenli çalışma pratiğini, İş tertibi ve düzenini, bilgi alışverişini sağlamak; işle ilgili iç güvenlik denetimini geliştirmek ve tehlikeli durumlar hakkında eğitim vermektir. Araştırmaya her sektörden iki işyeri alındı. Karşılaştırma için de bunlara üretim koşulları açısından benzeyen başka iki işyeri seçildi, Yeni denenen yöntemler ve bunların işyerindeki davranışlara ve güvenliğe etkisi hakkında çalışanların görüşleri incelenerek çalışma yönergelerinin etkin olup olmadığı ölçüldü,. Daha sonra belirlenen bu etkiler çalışanların güvenliğe karşı tutumlarının yıl boyunca değişip değişmediğine, meydana gelen kazaların sayısında, ağırlığında ve türünde bir değişiklik olup olmadığına bakılarak incelendi, Saari "Bir insanın seçimini daha önceki deneyimleri belirlediğine göre, güvenli çalışma alışkanlığının seçimi de olumlu geri etkileşim (positive feedback) yöntemiyle, yani övgüyle güçlendirebilir. TEHO araştırmasının bir bölümünde düzeni sağlamak için olumlu geri etkileşimi kullanmayı denedik" demektedir. "Görüşmelerden ve aradaki buzları eriten ziyaretlerden sonra, iyi uygulandıkları takdirde herşeyi düzenli tutacak 10 civarında yönerge hazırladık. Bundan sonra ayrıntılı bir gözlem yöntemi geliştirdik ve çalışanlara hiçbir şey söylemeden birkaç hafta boyunca düzenliliğin derecesini gözleyip temel düzenlilik düzeyini belirledik. 200 adet gözlem noktası vardı. Bunlar, gözlenen düzenli davranışların diğerlerine oranını temsil eden "düzenlilik endeksi"nin hesaplanmasında kullanıldı, Daha sonra çalışanlar, bir saatlik bir eğitimden geçirilerek araştırmanın amacı, ölçüm yöntemleri anlatıldı ve düzenliliği sağlayacak komutlar verildi, ilan panosuna bir tablo asılarak her gözlemden sonra düzenlilik endeksi buraya yazıldı, Standart geri etkileşim süresi iki haftaydı ancak durumdaki gelişmeler iki yıla yakın bir gelişme gösterdi ve daha önemlisi bütün gözlem süresi boyunca bu düzeyi korudu." Geri etkileşim süresi boyunca, düzenlilikte gelişme görüldüğünden, Saari geri etkileşimi ulaşılan sonuçların en önemli nedeni olarak görmektedir. "Kaza sayısı, geri etkileşim süresi sonunda öyle belirgin bir biçimde düşmüştür ki, geri etkileşim denemesinin bu değişiklikte mutlaka bir ilgisi olmalıdır. Diğer taraftan bu düşüş öyle ani olmuştur ki yalnızca düzenliliğin artmasına bağlanamaz." Saari, geri etkileşim programının çalışma ortamını da iyileştirdiğine ve diğer güvenlik sorunlarının çözümü için esin kaynağı olduğuna inanmaktadır. "Olumlu geri etkileşim pratik bir yaklaşımdır ve işe yaramaktadır. Ayrıca işyerlerinde de iyi karşılanmıştır."

TEHO araştırmasının sonuçlarına göre kazalar hakkında bilgi edinmek ve nedenlerini saptamak şaşırtıcı derecede zordur. "İnsanların çoğu bir hata yaptığı zaman, bir çeşit savunma mekanizmasıyla bunu hemen unutmak ister ve hatanın nedenlerini incelemeyiz. Sizin inceleme çabalarınıza ise güçlük çıkarır ve "ben yine de doğru olanı yaptım" gibi yararsız bir akıl yürütmeye direnişini sonuna kadar sürdürür. Bu nedenle işyerlerindeki kaza araştırmaları olabildiğince tarafsız yürütülmeli ve kişilerin başa çıkmalarını kolaylaştırmak için olumlu şeyler de gündeme getirilmelidir. TEHO projesinde kazaları araştırmak için bilgisayar kullanılmıştır. Böylece daha önceki raporlar analize yardımcı olarak kolaylıkla kullanılabilir ve raporların niteliği yükselir. Dahası, Finlandiya'daki birçok işyeri kaza araştırma modellerini kendine uyarlamaya başlamış ve araştırma için çalışma grupları oluşturmuştur, Ayrıca bilgisayarlı güvenlik bilgi sistemlerini incelemektedirler. Kazalar hakkında bilgilendirme artıyor gibi görünmektedir,"

TEHO araştırmasında, güvenli çalışma alışkanlıklarının kazanılmasının önündeki engelin bilgi eksiği değil motivasyon yokluğu olduğu gözlemlenmiştir. "Örneğin açıkça anlaşılan sloganlar bularak mümkün olan en iyi şekilde bir bilgilendirme kampanyası yürütmek istedik. İnsanlar bunları okudular ve bilgi sahibi oldular. Ama davranışlarını değiştirmediler, insanları güvenli çalışma alışkanlıklarına uyum sağlama yolunda motive etmenin daha iyi bir yolu kişisel tartışma olabilir. Bu iş için pazarlama yöntemleri de kullanılabilir. Saari olumlu geri etkileşimin iyi bir araç olduğu görüşündedir, "iyi bir ortam sağlamak birçok yönden önemlidir, fakat aynı zamanda insanları motive etmek içinde kullanılabilir."

Elde edilen yararları özetlemek gerekirse; TEHO araştırmasının sonuçları göstermiştir ki kaza önlemlerinin geliştirilmesi kaza sayısını kolayca üçte birine düşürebilmektedir. Ayrıca kazanın ağırlık derecesi, çalışma koşulları ve alışkanlıkları da etkilenmektedir. Araştırmanın en önemli önerisi her işyerini planlanmış bir kazadan korunma programı ortaya koymasındır, Bu da o işyerinin güvenlik sorunları hakkında yeterli bilgi sahibi olmayı ve sorunun çözümünü yönetsel faaliyetlere bağlamayı gerektirmektedir. "Bizim işyerlerimizdeki sonuçlar çok az bir maliyetle elde edildi ve bu kadar etkin olan yatırımların sayısı da fazla değildir, Çalışanlar da şirketteki ortam değişikliğinden memnun oldular ve araştırma boyunca güvenliklerinin düşünüldüğü konusunda ikna oldular" diyor Saari.

(Work Health Safety 1988)

BİLGİLENME, GÜVENLİ ÇALIŞMA ALIŞKANLIKLARI YARATIR

A.SEPPALA

Güvenilir eğitim programları uygulayan şirketlerde işe yeni giren bütün çalışanlara işyeri güvenliği eğitimi verilir. İş eğitimi içinde de güvenlikle ilgili faktörler belirtilir. Ayrıca yöneticiler ve deneticiler de iş güvenliği eğitimi aldıklarından korunma ve güvenlik önlemlerini yürütebilecek durumdadırlar. Bu araştırmanın İş Sağlığı Enstitüsü tarafından yürütülen kısmında işçilerden, şirketlerindeki iş güvenliği eğitiminin ve iş konusundaki bilgilendirmenin düzeyini belirlemeleri istendi, %43'ü iş güvenliği eğitiminin kötü düzenlenmiş olduğu kanısındaydı. Bu konuyla bağlantılı ayrı bir soruda da güvenlikle ilgili faktörlerin nasıl gündeme getirildiği soruldu, işçilerin %10'u güvenlik konularının çok genel bir yaklaşımla ortaya konduğunu söylerken, %39'u bunun yeterli biçimde ele alındığını belirtti. Çalışanların %29'una açık ve kesin güvenlik bilgileri verilmişti. Sonuçların da açıkça gösterdiği gibi iş güvenliği eğitiminin geliştirilmesi gerekmektedir. Ciddi iş kazalarının %30'unun işe gireli 1 yıldan az olan personelin başına geldiği gerçeği, iş eğitiminde güvenlik konusunu daha da önemli kılmaktadır.

Bir güvenlik eğitimi programının başlangıç noktası işyeriyle ve görevlerle ilgili güvenlik faktörlerinin ve kazaların ardında yatan faktörlerin neler olduğunun kesin olarak saptanmasıdır. Eğitimi planlarken temel materyal olarak işyeri raporları, görev tanımları, güvenlik denetimlerinden toplanan bilgiler ve kaza verileri kullanılabilir. Eğitimin amaçlarını ve içeriğini tanımlarken sorunun ne olduğunu belirlemek önemlidir: bilgilendirme eksikliği mi vardır, yoksa insanlar ne yapılması gerektiğini bilmemekte midir? Belki bu yalnızca bir motivasyon yokluğu sorunudur; diğer bir deyişle ne yapılması gerektiğiyle ilgilenmemek söz konusudur. Önlemler, bu sorulara verilecek yanıtlara göre seçilmelidir.

Çalışanlar, işyerindeki güvenlik önlemlerine mümkün olduğu kadar çabuk alışmalıdırlar. Her işçiye o işyerinde daha önce meydana gelen kazaların, özellikle de onun çalışma alanıyla ilgili olanların kısa bir özeti anlatılmalıdır, iş konusunda olağan bilgiler verilirken de güvenlik konusundaki önemli noktalar ele alınmalıdır, işçiye, işiyle ilgili süreçleri güvenli bir şekilde nasıl uygulayacağı aşama aşama anlatılmalıdır. Meydana gelebilecek tehlikelerin, kazaların nasıl oluştuğunun ve nasıl önlenebileceğinin anlatılması yaşamsal önem taşır, işi belli bir şekilde yapmanın neden önemli olduğunun açıklanması da işçiye, görevlerini doğru olarak yapması için motivasyon sağlayacaktır.

İş eğitimi, güvenlik faktörlerinin ayrıntılarıyla açıklandığı, dikkatle düzenlenmiş iş yönergelerine dayanır. Bu eğitim veren kişi iş korunma ve güvenliği konularını bilen biri olmalıdır, yoksa bu konulara yüzeysel olarak değinme tehlikesi vardır. Güvenlik eğitiminin önemli bir kısmı durumun izlenmesi ve değerlendirilmesidir. İzleme sırasında işçinin verilen bilginin ne kadarını anladığına ve çalışma yönteminde de ne gibi hatalar bulunduğu dikkat edilmelidir. Gözlenen hatalar hemen düzeltilmeli ve alışkanlık haline gelmelerine izin verilmemelidir. Güvenlik bilincinin sürdürülmesi için zaman zaman daha ileri eğitime gerek vardır. Yeni

makinele-re ve çalışma yöntemlerine alışırken kaza istatistiklerinin göreceli bir artış göstermesi özellikle önemlidir. Yeni tekniklerin kullanılmaya başlanması güvenlik sorunlarını da birlikte getirir. Uygulama eğitimi sırasında bu olasılık da hatırlanmalıdır.

Bir iş korunma ve güvenliği programının genel değerlendirmesinde çeşitli ölçütler kullanılabilir. Akılda kalan bilginin miktarı ve öğrenilen çalışma yöntemleri ilk başvurulacak referanslardır. Bunlara ek olarak üretim miktarı ve kalitedeki gelişme, zorlanmaya bağlı kaza ve yaralanmalardaki azalma gibi faktörler de eğitimin etkinliğini gösteren ölçütler olarak incelenmelidir. Eğitim programının başarısızlığının nedeni, programın iyi yürütülememesi ya da çalışanların bilgi ve becerileriyle ilgisi olmayan sorunların çözümüne yönelik olmasıdır. Örneğin yapılan görev insanların doğal çalışma alışkanlıkları gözönüne alınmadan planlanmışsa, bundan kaynaklanan sorunlar yalnızca eğitimle çözülemez. Öğretilen materyal açısından şirketin tutumuyla çalışanların motivasyonu çatışıyor ise sonuç yine başarısız olacaktır. Önceki örnekte doğru çözüm teknik görevde değişiklik yapmak iken, sonrakinde şirketin tutumu standardını yükseltmedeki araçlardan bir tanesi, fakat özellikle önemli bir tanesi olarak.

MESLEK KANSERLERİNİN ÖNLENMESİ

P.OKSAMA

Saptanması kolay olmasa da meslek kanserleri önemli bir sorundur. Bu sorunu çözenin tek etkili, ucuz ve ahlâki yolu korunmadır. Eğer istersek meslek kanserlerini önleyebiliriz. Son yıllarda kanser hakkında bazı önemli noktaların farkına varılmıştır. Birincisi, çevre ve yaşam biçimine ait faktörler kanser sıklığını sanılandan daha çok etkilemektedir. İkincisi, gündelik çevremizde pek çok kanser yapıcı (karsinojen) madde bulunmaktadır, Üçüncüsü ise, meslek kanserlerinin ortaya çıkması korunma önlemlerinin başarısız olduğunun bir göstergesidir. Her durumda meslekle ilgili kanser sorununun en önemli çözümü korunmadır.

Meslek kanserlerinin önlenmesi, trafik ve iş kazalarının önlenmesiyle karşılaştırılabilir. Dünya'da yapılan çalışmalarla, geçen yıllar boyunca hem trafikte hem de iş yerlerinde güvenlik önlemlerinin geliştirilmesiyle binlerce yaşam kurtarılmıştır. Kişiler güvenliğinin geliştirilmesinden fazla hoşnut olmayabilirler, çünkü kendi yaşamlarının ne zaman bu sayede kurtulacağını bilemezler. Olumlu gelişmeleri toplum yalnızca bir bütün halinde bilinçli ve mantıklı olarak değerlendirebilir. Aynı iş meslek kanserleri için de geçerlidir. Kanser başarıyla önlenmesi toplum için bir artı puandır. Bu sayede kanserde kurtulan bir çok kişi için de bu böyledir, ancak onlar hiç bir zaman kendilerine katkısını bilemeyeceklerdir.

Meslek kanserlerinin kendine özgü bir çok nedeni vardır, bu da sorunun bir bütün olarak algılanmasını güçleştirmektedir. Olayı algılamadaki güçlük korunma için de önemli bir engeldir. Meslek kanserlerinin sıklığı çok yüksek olmayabilir, ancak ciddi bir risktir. Kanser yavaş geliştiğinden oluşumunda payı olabilecek bütün nedenleri açığa çıkarmak zordur. Bu, sayıdan çok bir nitelik sorundur, insanlar hiç gerçekçi olmayan bir biçimde iyimserdir. Eğer istatistikler kanser olasılığı bulunduğunu gösteriyorsa, bunun bizimle hiç ilgisi olmayan diğer kişilerin başına geleceğini düşünmek kolayımıza gelir. Bu nedenle istatistiksel risklere gereken önem verilmez. Ayrıca bazı karsinojen maddeler ekonomik ya da başka nedenlerle o kadar gereklidir ki; onları kullanmaktan vazgeçemeyiz. Bunun bir örneği kanser hastalarının tedavisinde kullanılan bazı ilaçlardır. Bütün bu faktörler; yani kanserin geri döndürülemezliği, yavaş ilerlemesi, istatistiksel risk olasılığının hissedilir olması ve bazı karsinojen maddelerin yaşamımız için gerekli olması olayın önemini anlaşılmasını ve kanserden korunmayı güçleştirmektedir.

Zorluklara karşın meslek kanserlerinden korunma yöntemleri diğer hastalıklardan korunma yöntemlerine göre daha gelişmiştir, işe bağlı etkilenmeler bilinmekte ve karsinojen maddelere sunuk (maruz) kalan iş grupları belirlenebilmektedir. Ayrıca sunuk kalma önlenmektedir, "Son beş yılda pek çok karsinojen maddeyi güvenilir biçimde belirlemek mümkün olmuştur. Uluslararası Kanser Araştırmaları Kurumu (IARC) 700'ün üzerinde şüpheli madde belirlemiş ve bunlardan 289'unun insanlarda ya da hayvanlarda kanser riski yarattığını göstermiştir." Kurum ayrıca hayvan deneyleriyle karsinojen olduğu belirlenmiş bütün maddelerin pratikte insanlarda da kanser yapacak gibi kullanılmasını öngörmüştür. Finlandiya karsinojenik madde indeksinin hazırlanmasında bu ilke gözönüne alınmıştır. Finlandiya İş Sağlığı Genel Yönetmeni Jorma Rantanen'e göre "Bilgiler artmış, karsinojen maddeleri belirleme yöntemleri geliştirilmiş ve korunmanın olumlu sonuçları görülmeye başlanmıştır. Örneğin bazı hastanelerde kanser ilaçlarını verenlerin çalışma yöntemleri daha güvenilir hale getirilmiş ve risk düzeyi sıfıra düşürülmüştür. Bütün bunlar korunmanın mümkün ve etkili olduğunu göstermektedir."

Yeni kimyasal maddelerin eskilere göre daha tehlikesiz olduğunu düşünülmektedir. Uluslararası ortak araştırmalarla maddeleri test edip sağlığa zararlarını belirleme istekleri sürekli artmaktadır. Maddeler hakkında şimdi daha çabuk ve ayrıntılı bilgi edinilebilmektedir. Bu durumda araştırmacıların, devletin yasalara koyduğundan daha fazla risk belirlemelerine yol açmaktadır. Risklerle uğraşmak güçtür ve

çözümleri pahalıdır. Kimse 20-40 yıl sonra ortaya çıkacak bir riskin çözümünü uğraşmak istememektedir. Eğer korunma önlemleri başarılı olursa ciddi bir hastalık görölmeyecektir. Diğer bir deyişle bugünkü endüstri kaynaklarını 2000 yılında hiç kanser görölmeyecek şekilde kullanabilmeliyiz. Eğer meslek kanserlerini önlemek istiyorsak yapmamız gereken budur. Bu da etkin, güvenilir ve doğru araştırmaların yapılmasını gerektirmektedir.

1986'nın başında Finlandiya'da çalışma ortamındaki kanser risklerini belirlemek ve işyeri yönetimine kanser riskini azaltacak bazı sorumluluklar getirmek amacıyla özel bir sistem kuruldu, Jorma Rantanen "Bu şimdi sürekli bir iş haline gelmiştir. Yeni bilgiler elde edildikçe indekse yeni kar-sinojenler eklenmektedir, indeks kullanılarak yapılan bilimsel tesbitlerde ilk sırayı sağlık faktörleri almaktadır, fakat daha sonraki aşamalarda ekonomik konular da dikkate alınacaktır" demektedir.

Finlandiya'da bugüne kadar resmi olarak 159 karsinojen saptanmıştır. Bunlardan 15'inin kullanımı tamamen yasaklanmıştır, 7'si izine tabidir ve 137'sinin kullanımı diğer yollarla düzenlenmiştir. Finlandiya'da karsinojenlerin kaydı çok gelişmiştir. Bu maddelere sunuk kalma durumu sürekli izlenmekte ve veriler İş Sağlığı Enstitüsü'nde toplanmaktadır. Bilgiler sunuk kalma (maruziyet) sayısını, kanser riski doğuran maddeleri ve bunlara sunuk kalan kişileri içermektedir, Finlandiya Kanser Kütüğü adını taşıyan bir başka indeks de kanser olan bütün kişiler hakkındaki verileri içerir. Bu iki kaynaktaki verilerin birleştirilmesi, insanda kanser yapan maddeler üzerinde epidemiyolojik araştırmalar yürütülmesine olanak sağlamaktadır.

"Pratikte meslek kanserlerinin önlenmesi; çalışma ortamındaki karsinojenlerin, bunlarla ilgili risklerin belirlenmesine ve sunuk kalmayı en aza indirme girişimlerine dayanır. Karsinojen maddeler belirlenir, kullanımları düzenlenir ve işçilere bunlar hakkında bilgi verilir. Verilen bilgiye karşılık istenilen davranış kendiliğinden oluşmaz. Çalışma yöntemleri daha güvenli hale getirilmeli, kişisel koruyucu malzemeler kullanılmalı ve işçilerin sağlık durumları izlenmelidir." Jorma Rantanen kişiye yönelik koruyucu önlemleri böyle açıklamaktadır. Çalışma ortamına yönelik düzenlemelere bir örnek, karsinojen maddelerin yerine mümkün olduğunca daha az tehlikeli maddelerin kullanılmasıdır. "Ürünün yapısındaki değişikliklerin de korunmaya katkısı olabilir. Havagazı üretiminin ortadan kalkması benzene sunuk kalmayı önemli ölçüde azaltmıştır. Diğer yandan asbeste sunuk kalma eski binaların yenilenmesi akımıyla birlikte artış göstermiştir." iş güvenliğinde asıl önemli nokta iş ortamına yönelik koruyucu önlemlerdir. Fakat kanserli dokular yavaş büyüdükleri için sunuk kalmadan (maruziyetten) yıllar sonra kendilerini gösterirler. Bu nedenle gelecekte kişiye yönelik önlemler de önem kazanacaktır. Örneğin biz bugün asbest kullanımına tamamen son versek bile asbeste bağlı kanserlerdeki azalma ancak 2000 yılında gerçekleşecektir. Jorma Rantanen "Çalışma yaşındaki toplumun sağlığı ve bütün toplumun olaya bakışı açısından düşünürsek, meslek kanserlerini oluştuktan sonra tedavi etmek yerine baştan önlemek çok daha uygundur. Eğer istersek meslek kanserlerini önleyebiliriz" demektedir.

(Work Health Safety 1987).

BÜYÜTEÇ:

Yük Taşıma ve Kaldırmada En Çok Ağırlık ve Sağlığa Etkisi

- Kaldırma ve Taşıma
- En Çok Ağırlıklar
- Biomekanik
- Sırt Ağrısı
- ILO Sözleşmesi No. 127
- ILO Tavsiye Kararı No. 128

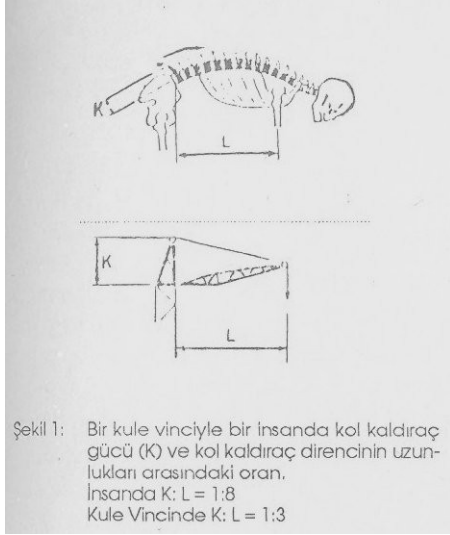
KALDIRMA VE TAŞIMA

J.SCHÜRMAN, H.R. LUGINBÜHL

Fizyoloji: İnsanda vücut kasları kaldırma ve taşıma işlerinde kullanıldığında değişik derecelerde zorlanmaya maruz kalır. Gövdeyi belli bir pozisyonda tutmak ya da vücudu hareket ettirmek için gereken kas aktivitesi zaten yorgunluk yaratmaya yeterlidir, bir de yük taşınacaksa buna önemli bir efor daha eklenir. Taşıma işi birçok kas grubuna, özellikle de kol ve gövde kaslarına hatırı sayılır bir statik yük yükler. Bu ise insan için uygun olmayan bir iş görme biçimidir. Çünkü kasılmış kasların içinden geçen kan damarları baskıya uğrar ve kan akımı, dolayısıyla kaslara oksijen ve enerji gidişi engellenir. Sonuç olarak çabuk yorulma görülür ve statik iş yapan sırt kaslarında, dinamik iş yapan kol kaslarına göre daha önce ağrılar başlar. Ayrıca kalp ve dolaşım sistemi üzerine de ağır bir yük binmektedir. Kol kaslarını etkileyen zorlanma karşısında göğsü hareketsiz tutmak için solunum kasları kullanılır. Yutak kapağı da kapalı olduğundan göğüs içindeki organlar, karın kasları ve karın organları artan basınca maruz kalırlar,

Omurga: Omurga gövdeyi ve başı destekler, omuriliği sarar ve korur, ayrıca kolların, bacakların ve gövdenin her hareketine katılır. Omurlar ve aradaki disklerin esnek yapısı bu çoklu fonksiyonu açıklamaktadır. Omurganın büyük esnekliği, omurlara güçlü kaslar ve bağlarla bağlanmış disklerden ileri gelmektedir. İnsan omurgası doğal olarak dik durmaya uyum sağlamıştır. Kaldıraç ilkesine göre çalışır. Bu nedenle vücudun üst kısmı öne eğilmişken yük kaldırmaya hiç elverişli değildir. Çünkü omurların arka uzantıları (kuvvet kolu) bütün omurgayla (direnç kolu) karşılaştırıldığında çok kısa kalır (Şekil 1).

Şekil 1: Bir kule vinciyle bir insanda kol kaldıraç gücü (K) ve kol kaldıraç direncinin uzunlukları arasındaki oran, insanda K: L = 1:8 Kule Vincinde K:L= 1:3

Vücudun öne eğilmesi arttıkça, dengeyi sağlamak için sırt kaslarının uzantılara uyguladığı kuvvet de artmak zorundadır. Aynı zamanda omurlararası disklere binen yük de artar. En fazla zorlanma ise, bel bölgesinde olur. Tablo 1, taşınan yükün ağırlığına ve vücudun eğilme derecesine göre 5. bel diskine binen ağırlığı göstermektedir. Ani ve şiddetli hareketler bu sayıları %50-100 oranında artırır.

Vücudun eğilme açısı	Yükün ağırlığı (kg)			
	0	50	100	150
0°	50	100	150	200
30°	150	350	600	850
60°	250	650	1000	1350
90°	300	700	1100	1500

Kadınlar: Kadınların hem kasları erkeklere göre zayıftır, hem de boyları daha kısadır. Ortalama bir kadının en yüksek fiziksel kapasitesi, ortalama bir erkeğinkinin yaklaşık üçte biri kadardır. Kadın pelvisinin farklı yapısı da gözönüne alınınca bu etkenler kadınların yük kaldırmaya erkeklerden daha az uygun olduğunu göstermektedir.

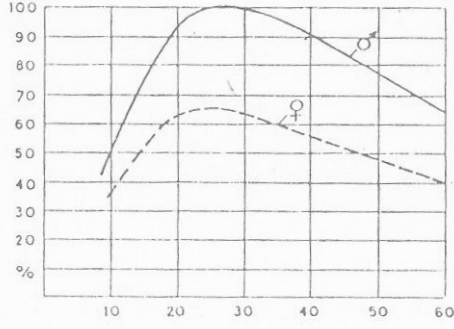
Gençler: Ergenlik çağındakilerin tükettiği besinlerin büyük bir kısmı büyümeye harcadığından iş performansı azalır. Vücut gelişmekte olan nazik bir organizma olduğundan çabuk yorulur ve aşırı zorlanmayla ciddi şekilde yaralanabilir. Sonuç olarak ergenlik çağında her iki cins de yük taşımaya uygun değildir.

Yaşlılar: Yaşlılarda kemikler kırılma eğilimindedir, doku esnekliği ve kas gücü azalır. Fiziksel efordan sonra eski haline dönme kapasitesi önemli ölçüde düşer ve kaza riski artar. Bunun için yaşlı kişiler ağır yük taşımamalıdır. Şekil 2'de fiziksel iş kapasitesi ve yaş arasındaki ilişki gösterilmiştir. Hem erkeklerde hem de kadınlarda maksimum kapasiteye 25-28 yaşları arasında ulaşılmaktadır,

TEHLİKELER

Her çeşit ağır iş yorgunluk yaratır ve sonuçta kaza riskini artırır. Uygun olmayan kaldırma ve taşıma tekniklerine bağlı ciddi yaralanmalar, genellikle önceden bir fiziksel rahatsızlığı olan işçilerde meydana gelmektedir. Örneğin disklere biri dejenerasyona bağlı olarak yıprandıysa fazla zorlanma ile bel fıtığı oluşabilir. Bu durumda bacadan aşağıya uzanan keskin bir ağrı, topallama, kas güçsüzlüğü, duyu bozukluğu ve bazen de mesane ve rektum ağzı kaslarında felç görülür. Daha kısa süreli ve daha hafif zedelenmeler lumbago adını alır; küçük omur eklemlerindeki yumuşak doku liflerinden birinin sıkışmasına bağlıdır. Bel kısmında birkaç gün boyunca omurga hareketlerini engelleyen bir ağrı olur.

Şekil 2: Erkek ve kadınlarda fiziksel iş kapasitesi ve yaş arasındaki ilişki (Astrand ve arkadaşlarından alınmıştır)

Şekil 2: Erkek ve kadınlarda fiziksel iş kapasitesi ve yaş arasındaki ilişki (Astrand ve arkadaşlarından alınmıştır)

Kadınlarda karın içi basıncındaki anormal bir artış genital organlarda dışa sarmaya neden olabilir. Gebe kadınlarda ise düşük ya da erken doğum görülebilir.

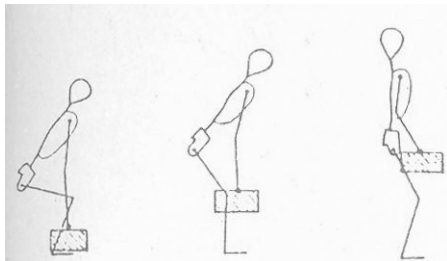
Sürekli fiziksel zorlanmanın omurga üzerindeki etkisi yaşlanmanın etkilerine çok benzer. Önce diskler dejenere olur, su kaybederek inceliyorlar. Böylece omurlar birbirine yaklaşır ve omurga kısalır. Daha sonra kemikler deforme olur. Bütün bunların sonucu olarak omurga yetersiz hale gelir, sürekli yakınmalar başlar ve eskiye göre daha az iş görülebilir.

Öne doğru eğilerek yük kaldırma ve taşıma diskleri yalnızca baskıya değil, tek taraflı zorlanmaya da sunuk (maruz) bırakır ki, diskler buna dayanacak şekilde yapılmamışlardır. Sonuçta en alttaki disk aşınır. Kollardaki gerginlik yetersiz çalıştırılmış kaslarla dengelenmeye çalışılıncı kürek kemikleri ve üst kaburga kemikleri arasındaki mesafe daralır. Basınç kollara giden damar ve sinirleri etkiler. Eğer kişide koltukaltı toplardamarının trombozuna ya da gece uyuşmalarına eğilim varsa bu riskler artar. Bu durum esas olarak zayıf kaslı erkek ve kadınlarda görülür; gece yatağa yatınca omurganın aşağı doğru bombeleşmesi ile birlikte.

Teknikler ve çalışma yöntemleri:

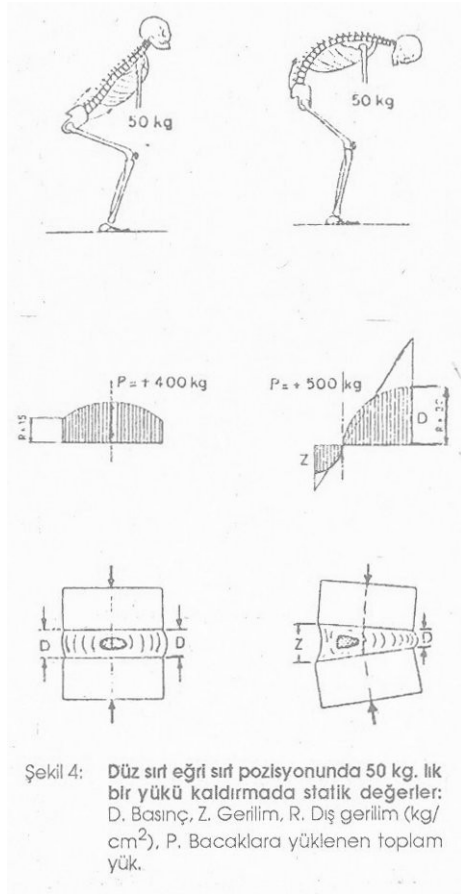
Eğitimli atletler yük kaldırırken güçlü kalça ve bacak kaslarını kullanırlar. Önce çömelir; sonra vücudun üst kısmını dik ve gergin tutarak ayağa kalkarlar. Yük taşıyıcılar da ağır yükleri kendilerine bir zarar vermeden ancak bu şekilde kaldırabilirler, Doğru kaldırma yönteminde vücut kalçadan başlayarak öne doğru eğilmiştir; omurga kalça üzerinde düzgün ve dengeli, yani dik bir pozisyonda durur (Şekil 3), Vücudun üst kısmı kalça kasları tarafından sabit tutulur, omurga yalnızca bir destek görevi görür (Şekil 4).

Şekil 3: Yük kaldırmada doğru yöntem, a) Bacaklarınız hafifçe ayırık olarak yüke doğru bir adım atın. Dengeli bir biçimde çömelin. Sırtınızı düz tutarak karın ve sırt kaslarınızı gerin, b) Bacaklarınızı düzelterek yükü kaldırın, c) Vücudunuzun üst bölümünü doğrultun,

Şekil 3: Yük kaldırmada doğru yöntem. a) Bacaklarınız hafifçe ayırık olarak yüke doğru bir adım atın. Dengeli bir biçimde çömelin. Sırtınızı düz tutarak karın ve sırt kaslarınızı gerin. b) Bacaklarınızı düzelterek yükü kaldırın. c) Vücudunuzun üst bölümünü doğrultun.

Şekil 4: Düz sırt eğri sırt pozisyonunda 50 kg. lık bir yükü kaldırmada statik değerler: D. Basınç, Z, Gerilim, R. Dış gerilim (kg/ cm²), P. Bacaklara yüklenen toplam yük.

Düz sırtla kaldırma: Bu durumda omurga her taraftan kaslarla desteklenmiştir. Yalnızca kompresyona (iki uçtan birbirine doğru düz olarak etkiyen kuvvetler) maruz kalır, Çünkü bütün eğik kuvvetler kaslar tarafından emilir. Bu kompresyon zorlanması omurların ve disklerin bütün yüzeyine eşit olarak dağılır.

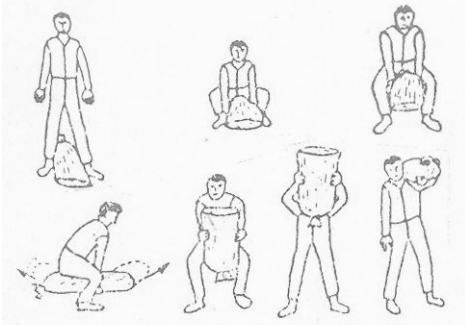
Eğik sırtla kaldırma: Burada bütün omurga bir yay gibi öne eğilmiştir. Doğal eksen omur ve disk yüzeylerinin arka 1/3'ünden geçer, Kompresyon kuvveti öndeki 2/3'lük alana dengesiz biçimde dağılırken arkadaki 1/3'lük alan ve sırt kasları gerilme kuvvetine (kompresyonun tersi) maruz kalırlar. İnsan omurgasının bel bölgesinin kompresyon, gerilme ve bükülme kuvvetlerine gösterdiği direnci ölçen testler göstermiştir ki 20-35 yaş arası erkeklerde 5. bel diski 30 kgf/cm²'yi geçen (600-700 kg toplam yük) zorlanmalara maruz kalmamalıdır. 36-50 yaş arası erkeklerde zaten dejenere olmuş bel diski 25 kgf/cm²'den daha fazla yüke dayanamaz, 50 yaşın üzerindeki kişilerde ise bu yük 20 kgf/cm²'yi geçmemelidir. Tablo 2'deki değerler, sağlıklı kişilerin vücudun farklı pozisyonlarına göre bel disklerinde kritik bir zorlanmaya yol açmadan taşıyabilecekleri en çok yükü (kgf) göstermektedir:

Tablo 2:

Gövdenin eğilme açısı	Erkekler (20-35y)		Kadınlar (20-35y)	
	Düz sırt	Eğik sırt	Düz sırt	Eğik sırt
0°	400	200	240	120
15°	200	100	120	60
45°	100	50	60	30
90°	50	25	30	15

Şekil 5: Bir yükü omuza almanın dolaysız yöntemi:

- Çuvalı bacaklarınızın arasına alın.
- Çömelin ve çuvalı tutun.
- Sırtınızı geriye verin,
- Çuvalı bacaklarınızın arasında ileri geri şöyle bir sallayın
- Doğrulurken, çuvalı omzunuza atarken, sallama hızından yararlanın.

Şekil 5: Bir yükü omuza almanın dolaysız yöntemi:

- a. Çuvalı bacaklarınızın arasına alın. b. Çömelin ve çuvalı tutun. c. Sirtinizi geriye verin. d. Çuvalı bacaklarınızın arasında ileri geri şöyle bir sallayın. e. Doğrulurken, çuvalı omuzunuza atarken, sallama hızından yararlanın.

(Ancak bazı araştırmacılar kompresyon basıncının yalnızca omurga tarafından taşınmadığına, artmış karın içi basıncının ek bir destek sağladığına inanmaktadırlar. 30 yıldır kullanılan düz sırt-bükük dizler tekniğinin kazalarda önemli bir azalmaya yol açmadığı, bu tekniğin hareketin başlangıcında dengesiz bir zemin oluşturduğu ve yaralanmalara neden, olabileceği iddia edilmektedir, Bunun için 20-25 kg'dan az ağırlıkları taşıyanların (özellikle sırt ağrısı olanların ve yaşlıların) kendileri için en doğal ve uygun buldukları pozisyonu almalarına izin vermek yeğlenebilir.)

Çalışma sırasında aşağıdaki genel noktalar gözönüne alınmalıdır:

- Taşıması en kolay olanı sert yüklerdir.
- Sırtta taşınan yüklerde, kollarda taşınanlara göre ağırlık daha iyi dağılır,
- Yükü daha iyi dağıtmak için bir boyunduruk kullanılabilir.
- Primle ya da parça başı çalışma işçinin güvenlik kurallarını dikkate almamasına yol açabilir.
- Yorgunluğu ve kazaları önlemede iş teknikleri hakkında yeterli eğitimin sağlanması, mekanik yardımcılarının kullanılması ve güvenlik araçlarının sağlanması önem taşır,
- Kaldırma ve taşıma teknikleri konusunda eğitilmeyen kişilerin iş kapasiteleri ortalamanın altındadır.

Şekil 6:

Bir yükü (çuvalı) omuza almanın dolaylı yöntemi:

- Sırt geride olmak üzere çuvala doğru eğilin ve doğrulurken, çuvalı da dik hale getirin.
- Çuvalı, sol köşesi yerde kalacak şekilde eğin ve kasıklarınıza yaslayın,
- Çuvalı kavrayın ve sırtınızı eğmeden hızla kaldırın. Dizinizin yardımıyla ve sallama hızını kullanarak, çuvalı platformun üzerine kaldırın,
- Çuvalı ortasından kavradıktan sonra, sırtınızın dikliğini bozmadan, yarım çömelir durumda çuvalı omzunuza doğru yatırın.
- Doğrulurken yükü omuzlarınızda dengeleyin ve nereye götüreceksiniz götürün.

- Şekil 7; Yuvarlak, daha küçük yüklerin, örneğin fiçı, mukavva kutu, küçük bavul vb. kaldırılması ve taşınması:**
- Bacaklarınızı hafifçe ayırık olarak yüke yaklaşın,
 - Yükü bir kenarından yatırın,
 - Çömelerek yükü alt ve üst çapraz köşelerinden tutun.
 - Sırtınızı düz tutarak ve yükü kucaklayarak doğrulurken kollarınızı gergin tutun.

Şekil 7: Yuvarlak, daha küçük yüklerin, örneğin fiçı, mukavva kutu, küçük bavul vb. kaldırılması ve taşınması:
a. Bacaklarınızı hafifçe ayırık olarak yüke yaklaşın. b. Yükü bir kenarından yatırın. c. Çömelerek yükü alt ve üst çapraz köşelerinden tutun. d. Sirtınızı düz tutarak ve yükü kucaklayarak doğrulurken kollarınızı gergin tutun.

İzin verilen en çok ağırlık

Doğru bir kaldırma tekniği kullanıldığı takdirde izin verilen en fazla ağırlığı belirleyen faktör disklerin zorlanması değil, kasların kuvvetidir. Bu ağırlık belirlenirken işçinin kaldırma ve taşıma yöntemleri hakkındaki eğitim durumu, fiziksel kapasitesi, yükün niteliği ve çevre koşulları dikkate alınmalıdır. 1967'de Uluslararası Çalışma Konferansı bu konuyla ilgili iki standardı benimsemiştir.

(Encyclopaedia of Occupational Health and Safety - ILO)

EN ÇOK AĞIRLIKLAR

P.V. THACKER

Endüstrileşme, her yerde yük taşıma için mekanik araçların kullanımını da birlikte getirmiştir. Ancak endüstriyel sektörlerin çoğunda ve ticaretle yükün insanlar tarafından taşınması hala çok yaygındır. Gidilen uzaklık çok fazla olmayabilir, fakat taşınan ağırlık hiç de az değildir. Yükün niteliğini yerel gelenekler, ticari paketleme ve paketi açma zorlukları belirler. Genellikle taşınacak yüklerin kendileri ağırdır. Pamuk balyaları "100-150 kg, tahıl, şeker ve un çuvalları 65-95 kg, şişe kasaları 50-70 kg'dır. Yük hafif bile olsa hacimli ya da hantal olduğu için zorlanma yaratabilir. Dahası, fiziksel performansı eğitim ve çalışmayla artırmak mümkün olduğundan işçiler bu performansı elde etmek için bazen dayanıklılıklarını fazla zorlayabilirler.

Kömür, kireç taşı ve maden cevheri gibi kaba maddeler genellikle sepete konarak baş ya da omuz üzerinde taşınır. Kömür kazana kürekle atılır. Yükün forkliftlere, yük asansörlerine, kamyonlara vb. yüklenmesi; malzemenin ambara istiflenmesi hep değişik derecelerde insan gücünü gerektiren işlerdir.

Elle yük taşımanın hala yaygın olduğu endüstrilerden bazıları inşaat işleri, tren yolları, rıhtımlar, ev eşyası taşımacılığı, ziraat ve ormancılıktır. Ormanlık ve kırsal bölgelerde yük çoğunlukla sırtta ya da başın üzerinde taşınır. Gidilen uzaklık arazi ve iklim koşullarına bağlıdır, ancak günde 20 km'ye kadar çıkabilir. Dağcılıkta ve av seferlerinde işçiler araç-gereç ve malzemeyi uzun mesafeler boyunca taşımak zorunda kalabilirler.

TEHLİKELER

Dikkatsizce yük kaldırma endüstriyel kazaların en büyük nedenidir. Rapor edilen kazaların %20-25'ini oluşturur. A.B.D.'de geçici sakatlıkların %50'si düşme ve ağırlık kaldırma sonucu oluşmaktadır. En fazla yaralanan yerler ise el parmakları, eller, ayak parmakları ve bacaklardır. Ayrıca omurganın bel bölgesi ve buna bağlı kaslar da zedelenme riski altındadır.

Ağır yükleri kaldırma sırasında kan dolaşımını sağlayan organlar da, özellikle daha önceden kötü durumdaysalar, etkilenirler. Kan basıncı ve nabız hızı yükselir, damar sertliği olan bazı yaşlı kişilerde de beyin kanaması olabilir. Duyarlı kişilerde karın içi başmandaki ani artış, fitiklere ve karın için organlarda düşüklüklere neden olabilir.

Bu yaralanmalar bir kerelik yük taşımaya bağlıdır. Küçük yaştan itibaren aşırı yüklerin sürekli olarak taşındığı durumlarda ise kas, eklem ve kemiklerdeki sürekli zorlanma omurga eğriliklerine, taban çökmesine, kas iltihaplanmalarına yol açabilir. Ağır iş yapan hamallar, madenciler ve rıhtım işçileri sıklıkla omurga, diz ve ayak bileği eklemlerinde dejenerasyona bağlı belirtilerden yakınırırlar. Hamalarda ve kilolu genç askerlerde yineleyen küçük travmalara bağlı ayak kemiği kırıkları olabilir. Deri, kaslar ve sinirler üzerindeki sürekli basınç nasırlaşmalara, sinir ağırlıklarına ve felçlere yol açar. Kalp büyümesi, damar sertliği ve yüksek tansiyon gelişebilir.

Omurga disklerindeki dejeneratif değişiklikler özellikle ağır yük taşıyan yaşlı işçilerde görülür. Madencilerde de boyun omurlarının zedeleniği bildirilmiştir. İsveç'te yapılan bir araştırmada ağır iş yapan yaşlı işçilerde bele ait yakınmaların sıklığı %64,4 iken, hafif işte çalışanlarda bu oran %52,7 bulunmuştur.

Kadınlar fiziksel olarak erkeklerden daha güçsüzdür ve sürekli olarak ağır iş yapma kapasiteleri önemli ölçüde düşüktür. Aşırı yük kaldıran kadınlarda karın içi basıncının ani artışına bağlı olarak pelvik organların ve bacakların kan dolaşımı bozulur, adet düzensizlikleri, organ sarkmaları, düşük ve ölü doğumlar görülebilir. Eğer kadın küçük yaştan beri ağırlık taşıyorsa bu bozukluklar daha sık görülür. Pelvis kemiklerinin normal gelişiminin bozulup düz ve dar bir pelvisin oluştuğu da gözlenmiştir. Çocuklarda ve ergenlerde bu tür ağır işler büyümeyi, özellikle iskelet gelişimini etkiler. Omurga, pelvis ve göğüste deformiteler olur. Kas ve dolaşım sisteminin büyümesi genellikle dengesiz olduğundan çocukluk ve ergenlik çağlarında bu sistemlerin yük altında kalması kırıcı izler bırakabilir.

Yasalar

Çoğu ülkede ağır yüklerin taşınmasıyla ilgili, en azından kadınlar ve gençler gibi belli kategorilerdeki işçileri kapsayan yasalar çıkarılmıştır. Bazı ülkelerde kadınlara ve gençlere bir gün içinde belli saatlerden fazla yük taşıtılamaz, gebe kadınlar için de özel koşullar vardır.

Erkekler: AncaK erişkin işçiler daha az korunmaktadır. Onların yararına olan yasalar az sayıda ülkede vardır ve limanlardaki işçiler hala düzenli olarak 100 kg ve üzerindeki ağırlıkları kaldırmakta ve taşımaktadırlar. Brezilya'da bir işçinin kendi çabasıyla kaldıracığı yük 60 kg ile sınırlandırılmıştır. Madras'ta (Hindistan) ve Mexico'da bu sınır 75 kg iken Maharashtra'da (Hindistan) ILO'nun en çok ağırlık önerilerine uygun olarak 55 kg'dır (1967, No.128). Danimarka'da 1975'den beri çuvallar için en çok ağırlık 50 kg'dır. Donmuş çuvallar 30 kg'ı geçemez ve 25 kg'ın üzerinde ağırlık taşıyan işçiler bu işte 4 günden fazla çalıştırılmaz, Sri Lanka, Guatemala, Yeni Zelanda ve İngiltere'de bazı genel yasalar çıkarılarak en çok ağırlıkların belirlenmesi yetkili kişilerin kararına bırakılmıştır, ancak gerçekte bu konuda çok az düzenleme getirilmiştir.

Resmi rehberliğin olmayışı, işçi kuruluşlarının bu konuyu çeşitli ulusal ve uluslararası konferanslarda dile getirmesine yol açmıştır. Bazı ülkelerde en çok ağırlığı işçinin kategorisine göre 40-100 kg arasında sınırlayan ortak görüş birliği oluşmuştur, 1967'de Uluslararası Çalışma Konferansı, En Çok Ağırlık Anlaşması'nı (No.127) ve En Çok Ağırlık Tavsiyesi'ni (No. 128) benimsemiştir. Bu sonuncusuna göre "Bir erişkin erkek işçi tarafından taşınmasına izin verilen en çok ağırlığın 55 kg'ı geçtiği yerlerde hemen önlemler alınmalı ve bu sınır 55 kg'a indirilmelidir" denmektedir. Bu ağırlık öngörülen üst sınırdır, bu nedenle yalnızca özel olarak seçilmiş, uygun eğitim görmüş işçiler ve iyi ortam koşulları için geçerlidir. Şimdiye kadar 20 ILO üyesi ülke 127 No'lu anlaşmayı onaylamıştır. Bunların çoğunun gelişmekte olan ülkeler olması dikkate değerdir.

Kadınlar: 128 No'lu Tavsiyesi kadınlar için bir en çok ağırlık bildirmemektedir. Fakat bunun erişkin erkek işçilerinkinden oldukça düşük olması gerektiği düşünülmektedir. (Bu önerinin konferansta tartışılması sırasında En Çok Ağırlık Komitesi'nin raporunda bu sınırın, erkekler için belirlenen sayının yaklaşık %50'si olması gerektiği ifade edilmiştir.) Ayrıca kadınlar sürekli yük taşıma işlerinde görevlendirilmemel!, eğer bu olanaksızca yük kaldırma, taşıma ve yere koyma işlemleri sırasında geçen zamanı azaltıcı önlemler alınmalı ve böyle işçilerin özellik gerektiren güç işlerde çalıştırılmaları yasaklanmalıdır. Ayrıca ilke olarak kadınların gebelik sırasında ve doğumdan sonraki 10 hafta içinde yük taşıma işinde çalıştırılmaları da yasaklanmıştır.

Çocuklar ve genç işçiler: 128No'lu Tavsiyesi gençlerin taşıyacağı en çok ağırlığın aynı cinsiyetteki erişkinlerden daha az olmasını öngörmüştür, (En Çok Ağırlık Komitesi %40 civarında bir sayı bildirmiştir.) Bunlarda da yük taşıma işi sürekli yapılmamalıdır. Ayrıca minimum yaş sınırının yük taşıma için 16'ya, sürekli taşıma için de 18'e çıkarılması önerilmiştir, Aslında amaç, sonuçta çocuk ve gençlerin bu tür işlerde çalıştırılmasının tamamen önlenmesidir.

Çevresel etkenler: Yük taşıma sırasında harcanan fiziksel efor yalnızca .taşınan ağırlığa bağlı değildir, Diğer faktörler de dikkate alınmalıdır; yükün şekli ve büyüklüğü, yolun durumu, taşıma yöntemi, işçinin fiziksel özellikleri, yaşı ve beslenme durumu, iklim koşulları gibi.

Tıbbi gözetim: İşçilerin düzenli yük taşıma için gereken dayanıklılığa sahip olup olmadıklarını anlamak için işe girmeden önce yapılan tıbbi muayenenin önemi büyüktür. Çalışma sırasında da periyodik kontroller gereklidir, Dolaşım hastalığı, vücutta şekil bozukluğu, disk dejenerasyonu olan, omurga tüberkülozu ya da disk kayması geçiren, fitiğe eğilimi bulunan kişiler taşıma ve kaldırmayla ilgili işlerde çalıştırılmamalıdır. Bu gibi olgularda, özellikle kişi hastalıktan sonra işe döndüğünde ya da kadınlarda gebelikten sonra daha fazla zedelenme olmaması için düzenli kontrollere önem verilmelidir.

(Encyclopaedia of Occupational Health and Safety - ILO).

BİYOMEKANİK

E.R. TICHAUER

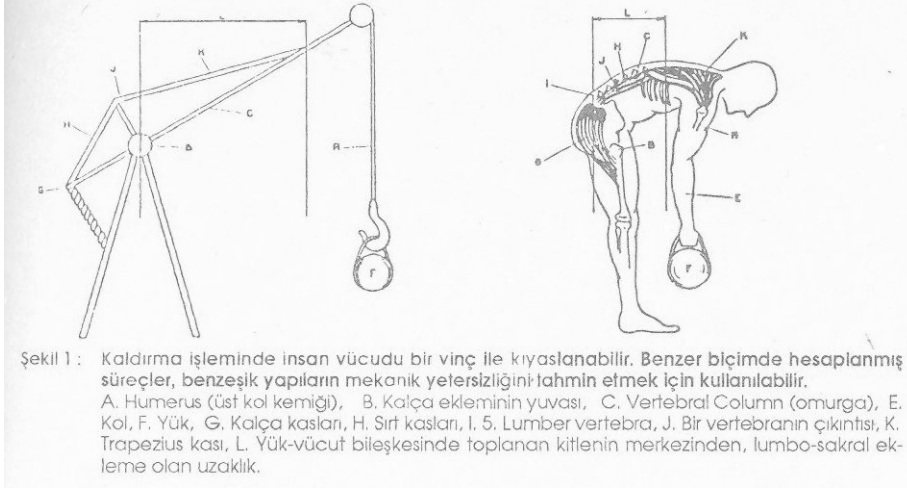
Biyomekanik, insan hareketleri sırasında anatomik yapılar üzerine etki eden ya da insan ve fiziksel çevresi arasındaki etkileşim sonucu ortaya çıkan mekanik kuvvetlerle ilgilenen bir bilimdir. Biyomekanik çalışması ve pratiği; fonksiyonel anatomi, kineziyoloji (hareket bilim), iş fizyolojisi, makine mühendisliği ve elektronik bilgisini gerektirir. Araştırma ve saha çalışmalarında en sık kullanılan laboratuvar yöntemleri şunlardır: Kinetografi, tüm vücudun ve belli bölümlerinin eylemsizlik özelliklerinin ölçümü, eklemlerin hareket gücü, hızı ve aralığının ölçümü, iş fizyolojisi ölçümleri (metabolizma, kalp hızı, vb.) ve elektrofizyolojik kineziyoloji. Bu sonuncusu belli bir işi yapmak için gerekli fiziksel eforu ve koordinasyonu göstererek o aktiviteye katılan kaslar ve diğer organlarca oluşturulan biyoelektrik sinyallerin kaydedilmesidir.

İşçi sağlığı iş güvenliğine uygulanması

Bu bağlamda biyomekanik, iş sırasında karşılaşılan mekanik ya da travma yaratıcı hareketlere karşı gelişen hastalıklı yanıtların önlenmesiyle ilgilenir, Bu yanıtlar ani olabilir ki bu durumda "kaza" başlığı altında incelenir; ya da bir süredir yineleyen zorlanmaların sonucu olarak gelişebilir, Bu son durumda gelişen bozukluk "hastalık" olarak adlandırılır. (Örneğin tenosinovit, karpal tünel sendromu, vb.). Bazen ergojenik hastalıklar kendilerini belli edinceye kadar haftalar, aylar hatta yıllar gibi uzun bir süre geçer (örneğin travmatik artrit, eldeki küçük damarların trombozu ya da vibrasyona bağlı çeşitli hastalıklar)

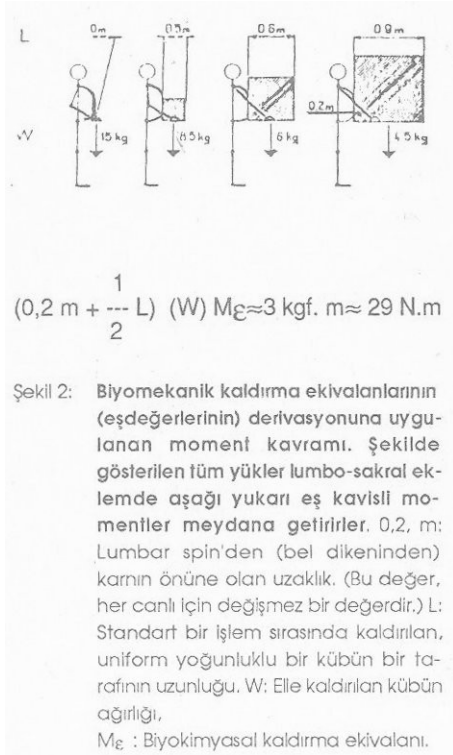
Şekil 1 : Kaldırma işleminde insan vücudu bir vinç ile kıyaslanabilir. Benzer biçimde hesaplanmış süreçler, benzeşik yapıların mekanik yetersizliğini tahmin etmek için kullanılabilir.

A. Humerus (üst kol kemiği), B. Kalça ekleminin yuvası, C. Vertebral Column (omurga). E, Kol, F. Yük, G. Kalça kasları, H. Sırt kasları, I. 5. Lumber vertebra, J. Bir vertebranın çıkıntısı, K. Trapezius kası, L. Yük-vücut bileşkesinde toplanan kitlenin merkezinden, lumbo-sakral ekleme olan uzaklık.

Sakatlıkların bazı biyomekanik nedenleri

İster basit bir el aleti kullansın, isterse kompleks bir makınayı işletsin; çalışan insan mekanik araçlarla anatomik yapıları etkileştiği insan-malzeme-iş sisteminin bir parçasıdır. "Mekanik" dış ortam, "biyomekanik" iç ortamı aşırı yük, basınç ve momentlerle etkisi altına alırsa kas-iskelet-sinir sistemi hastalıkları ya da damar hastalıkları gelişebilir.

$$(0,2 \text{ m} + \frac{1}{2} L) (W) M_{\epsilon} \approx 3 \text{ kgf. } m \approx 29 \text{ N.m}$$

Şekil 2: Biyomekanik kaldırma ekivalanlarının (eşdeğerlerinin) derivasyonuna uygulanan moment kavramı. Şekilde gösterilen tüm yükler lombo-sakral ekleme aşağı yukarı eş kavisli momentler meydana getirirler, 0,2, m: Lumbar spin'den (bel dikeninden) kamın önüne olan uzaklık. (Bu değer, her canlı için değişmez bir değerdir.) L: Standart bir işlem sırasında kaldırılan, uniform yoğunluklu bir kübün bir tarafının uzunluğu, W: Elle kaldırılan kübün ağırlığı, M_{ϵ} : Biyokimyasal kaldırma ekivalanı.

Örnek 1: Teorik düşüncelerin pratiğe uygulanması genellikle bir işin zorlayıcılığını tahmin etmek için yeterlidir. Kaldırma ve taşıma sırasında insan vücudu bir vinç gibi çalışır. Burada vinç ve insan vücudunun birbirine benzeyen parçalarından herhangi birinin yetersizliği, makine mühendisliği hesaplamaları ile önceden güvenilir biçimde tahmin edilebilir. İnsanda kritik uzaklık, lumbosakral eklemden vücudun ve yükün ortak ağırlık merkezine çizilen L doğrusudur (Şekil 1). Hareketsizliğe yakın durumlarda L uzaklığı vücut ve yükün ağırlığıyla çarpılır ve bu "biyomekanik kaldırma eşitliği" olarak bilinir, Bu nedenle hareketsizliğe yakın bir kaldırma işinin büyüklüğü yalnızca ağırlık olarak değil "tork" olarak ifade edilmelidir (Bir kuvvetin yaptığı iş x kuvvetin uygulandığı noktadan uzaklığı), Bu nedenle büyük kutulara konun hafif ve kırılabilir eşyaları taşımak ağır fakat küçük kutuları taşımaktan daha zorlayıcı ve tehlikeli olabilir (Şekil 2).

(...)

(*Encyclopaedia of Occupational Health and Safety – ILO*)

SIRT AĞRISI

J.R.GLOVER

Sırt ağrısı boynun ve gövdenin arka tarafında, başın altından kuyruk sokumuna kadar uzanan bölgenin herhangi bir yerinde ani, sürekli ya da aralıklı olabilen, röntgen filmlerinde ve nörolojik muayenede anormal bir durumun bulunmadığı ağrı olarak tanımlanabilir. Ağrı gövdenin ön kısmına, en yakın kola ya da bacağa yayılabilir. Eşanlı olarak kullanılan terimler lumbago, bel ağrısı sendromu, sakroilyak zorlanma, proksimal siyatik, fibrozit, pleurodinya, tortikollis ve disk sendromudur.

Nedenler

Ağrının nedeni bilinmemektedir. Ender olarak (vakaların %0.1'inde) ağrı sonrasında boyun, sırt ya da bel bölgesinde gerçek bir disk kayması saptanır. Bu durumda sinir kökü basısına bağlı olarak duyu bozukluğu, kas erimesi ve refleks kaybı olur. Bu arada tek başına bir nörolojik bulgunun normal toplumda oldukça sık rastlanan bir özellik olduğunu ve yalnız bununla disk kayması tanısı konulamayacağını belirtmek gerekir (tek taraflı bir cm'ye kadar kas incelmeleri, tek bir tendon refleksinin kaybı ya da küçük bir bölgede duyu kaybı). Tümörlerin ve sinir kökü basısı yapan diğer nedenlerin disk kaymasından 10 kat daha seyrek görüldüğü de hatırlanmalıdır (sırt ağrısı vakalarının %0.011). Geri kalan vakalarda nedenin bilinmemesine karşın bu konuda bir çok varsayım ileri sürülmüştür.

Belirtiler

Ağrı yavaş yavaş ya da ani başlayabilir. Bazen daha önce ağrıya yol açabilecek bir olay olmuştur. Çok sık görülen bir başlangıç şekli; bir olayı ya da kazayı izleyerek ani ve keskin bir ağrının ortaya çıkması, bunu birkaç dakikalık ağrısız bir dönemin izlemesi, sonra ağrının şiddetinin giderek artması ve yayılmasıdır. Son tanı ne olursa olsun hemen hemen bütün sırt ağrısı vakalarında görülen bazı belirtiler vardır:

- Ortada, tek yanda ya da iki yanda olabilen kunt ağrı.
- Orta çizgiden 1-5 cm uzakta ağrılı bir nokta. Tam ortada ağrılı bir nokta daha olabilir.
- Ağrılı noktayı çevreleyen duyarlı bir bölge. Ağrılı bölge hasta tarafından gösterilebilir.
- Gövde ve boyun hareketlerinin ağrıya bağlı olarak en az bir yöne kısıtlanması. (Omurganın normal hareketleri öne, geriye ve yanlara eğilme ile bükülme hareketidir.)

Sıklık ve Gidiş

Genelde sırt ağrısı vakalarının %90'ı iyileşir, ama bunlardan %10-15'i bir yıl içinde tekrarlayabilir. Başlangıç her yaşta olabilir ancak en sık 35-40 yaşları arasında görülür. Mühendislikle ilgili mesleklerde vakaların yarısı işte, yarısı da evde meydana gelmektedir. Her yıl çalışanların %10'u tıbbi yardım gerekecek kadar ciddi bir ağrı atağı geçirmektedir. Araştırılan mesleklerin çoğunda hastalık kadınlarda ve erkeklerde, hareketsiz ve hareketli işlerde çalışanlarda aynı sıklıkta görülmektedir. Ancak rıhtım ve maden işçileri gibi ağır iş yapanlarda sıklık biraz daha fazladır.

Tanı

Tanı yalnızca öykü ve fizik muayeneye dayanarak konabilirse de en azından omurganın bir ön-arka, bir de yan grafisi çekilmelidir. Öyküde kendi kendini sınırlayan bir sırt ağrısından çok sinir kökü basısını düşündüren önemli ip uçları şunlardır:

- O sinir köküyle ilgili cilt bölgesinde duyu kaybı (boyun ve beldeki basılarda kol ya da bacakta, sırttaki basılarda göğüste).
- Daha önce sırtta ya da ensede duyulan ağrının nitelik değiştirerek kol ya da bacağın uç kısımlarında yoğunlaşması.

Koruyucu önlemler

İkiye ayrılabilir:

- İlk atağın önlenmesi,
- Hastalığın yinelenmesinin önlenmesi.

Sırt ağrısına en sık yolaçan neden vücut bükük durumdayken bir şeyler kaldırmaktır. Genellikle de bu iş tamamlanmadan araya bir olay ya da kaza girer (kişinin ayağı kayar ya da yük elinden kayar). Bazen aşın uzanma, yanlara eğilme, boyun ya da gövdenin gerilmesi sırasında da ağrı başlayabilir, Ağırlık kaldırırken en

sık kullanılan yöntem öne eğilmedir ve ağrıya en çok neden olan hareket de budur. Basit korunma önlemleri şunlardır:

a) İşte mekanizasyon ve mekanik aletler kullanma.

b) Doğru kaldırma ve taşıma yöntemleri konusunda eğitim.

c) Bir işçinin taşıyabileceği en çok ağırlık sınırının belirlenmesi,

ILO'nun "Tek işçinin Taşıyabileceği Yükün En Çok Ağırlığı Tavsiyesi"nde (1967, N.128) erişkin bir erkeğin taşıyabileceği en çok ağırlığı 55 kg'ın üzerinde kabul eden eyaletlerde, bu sınırın 55 kg'a düşürmek için derhal önlem alınması istenmiştir. Ayrıca kadın ve gençlerin yük taşıdığı işlerde en çok ağırlığın, erkekler için izin verilene göre önemli ölçüde düşük olması gerektiği söylenmiştir. Ancak şimdiye kadar yük kaldırma yönergelerinde ya da ağırlık sınırlandırılmasının sırt ağrısı görülmesini azalttığına ilişkin hiç bir yayın yapılmamıştır. Bu konuda kontrollü araştırmalara gerek vardır.

Hastalığın yinelenmesinin önlenmesine gelince, bu konuda sırt güçlendirme egzersizlerinin yarar sağladığına delil yoktur. Ancak şurası bilinmektedir ki tekrarlayan ağırlara ilk ağrıya yol açan hareket kalıbı neden olmaktadır. Bu nedenle ilk atağın ayrıntılı bir öyküsünün alınması, hastaya nelerden kaçınması ve ağrının yinelenmemesi için alışkanlıklarını ne şekilde değiştirmesi gerektiğini anlatabilmek için önemlidir.

Ağrıya neden olan iş koşullarını ortadan kaldırmak için ergonomiden yararlanılabilir. "Endüstri sırtı" diye bir klinik tanım olmasa da, aynı yakınmalara yol açan belli iş pozisyonları vardır. Bu durumlarda makine ya da iş, tehlikeyi ortadan kaldırmak için ergonomik olarak incelenmelidir,

İşe Giriş Muayenesi

işleri dolayısıyla sırt ağrısı gelişme riski taşıyan rıhtım ve maden işçileri gibi kümelere tıbbi bakımında, işe girmeden önce omurga grafileri çekilerek ağrıya yol açabilecek bazı kemik ve eklem bozuklukları olup olmadığına bakılmalıdır. Sırt ağrısı olan kimselerde bazen 5. bel omuru kalça kemiğiyle tek taraflı olarak birleşmiştir; grafilerde bunun dışında bir anormallik görülmez.

Tedavi

Bu sık görülen ağrının nedeni bilinmediğinden, özel bir tedavisi de yoktur, işine devam eden kişilerin dörtte üçü bir hafta içinde iyileşir. Bu nedenle daha baştan ayrıntılı bir öykü almak, ense ve sırtın fizik muayenesinin yanında ilgili kol ve bacağın nörolojik muayenesini de yapmak ve hastayı nörolojik bir belirti bulunmadığı için disk kayması olamayacağına inandırmak gerekir. Ağrı kesiciler ve kızılötesi ışın tedavisi kullanılabilir, Hastaya, işine devam ederse ağrının bir hafta içinde geçeceği söylenmelidir (Ağır ve tehlikeli işlerde çalışmadığı sürece). 80 sırt ağrısı vakasının araştırıldığı bir klinik çalışmada, diğer tedavilere ek olarak bir kısım hastaya rotasyonel manipülasyon bir kısmına da kısa dalga diatermi yapılmıştır, 3, günde manipülasyon yapılan hastalarda ağrı daha az bulunmuştur. Ancak 7, günde ağrı yönünden her iki grup arasında fark bulunamamıştır. Normal aktiviteyle 14 gün içinde ağrısı geçmeyen vakaların omurga grafileri çekilmeli ve tam nörolojik muayeneleri yapılmalıdır,

(Encyclopaedia of Occupational Health and Safety – ILO).

TEK İŞÇİNİN TAŞIYABİLECEĞİ YÜKÜN EN ÇOK AĞIRLIĞI HAKKINDA 127 SAYILI MİLLETLERARASI SÖZLEŞMENİN UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN

Çıkış Tarihi: 1967

Konusu ve Sözleşme No.: Tek işçinin taşıyabileceği yükün azami ağırlığı hakkında 127 Sayılı sözleşme

Türkiye'nin

Onay Tarihi: 30.11.1972

Kanun No.: 1635

Resmi Gazete:7.12.1972/15384

TEK İŞÇİNİN TAŞIYABİLECEĞİ

YÜKÜN AZAMI AĞIRLIĞI HAKKINDA 127 SAYILI SÖZLEŞME

Milletlerarası Çalışma Bürosu Yönetim Kurulu tarafından Cenevre'ye davet edilerek orada 28 Haziran 1967'de 51 nci toplantısını yapan Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı Genel Konferansı toplantı gündeminin 6'nci maddesini teşkileden, Tek İşçinin Taşıyabileceği Yükün Azami Ağırlığına dair bazı tekliflerin kabulüne. Bu tekliflerin bir Milletlerarası Sözleşme şeklini almasına karar verdikten sonra,

1967 yılı Haziran ayının işbu 28 nci

günü, Azami Ağırlığı Hakkında 1967 Sözleşmesi şeklinde adlandırılacak olan aşağıdaki sözleşmeyi kabul eder.

MADDE 1:

Bu sözleşmede:

- a) "Yüklerin bedenen taşınması" deyimini yükün yerden kaldırılması ve yere konulmasını da kapsamak üzere, yük ağırlığının tamamen tek işçi tarafından çekildiği her türlü taşımayı,
- b) "Yüklerin devamlı olarak bedenen taşınması" deyimini, yüklerin aralıksız olarak veya esas itibarıyla bedenen taşınmasına tıasr ve tahsis edilen veya aralıklı olsa bile, yüklerin normal olarak bedenen taşınmasını içine alan her türlü faaliyeti;
- c) "Genç işçi" deyimini, 18 yaşından küçük bir işçiyi ifade eder.

MADDE 2 :

1. Bu sözleşme yüklerin devamlı olarak bedenen taşınmasına uygulanır,
2. Bu Sözleşme, ilgili üyenin, bir iş teftişi sistemi bulundurduğu bütün iktisadi faaliyet sektörlerine uygulanır.

MADDE 3 :

Ağırlığı, sağlık veya güvenliğini tehlikeye sokabilecek yüklerin işçi tarafından bedenen taşınması talep veya kabul edilmez.

MADDE 4 :

Üçüncü Maddede belirtilen prensibin uygulanmasında Üyeler, işin icra edileceği bütün şartları hesaba katarlar.

MADDE 5:

Her Üye, hafif olmayan yükleri bedenen taşıma işine ayrılan bir işçinin bu işe verilmeden önce, sağlığını korumak ve kazaları önlemek amacı ile, yararlanılacak çalışma metotları hakkında yeterli bir eğitim görmesi için gerekli tedbirleri alır.

MADDE 6:

Yüklerin bedenen taşınmasını sınırlamak veya kolaylaştırmak için, uygun teknik araçlardan mümkün olduğu kadar yararlanılacaktır.

MADDE 7:

1. Kadınların ve genç işçilerin hafif olmayan ağır yüklerin bedenen taşınması işine verilmesi sınırlandırılacaktır.
2. Kadınlar ve genç işçiler yüklerin bedenen taşınmasında kullanıldıkları zaman bu yüklerin azami ağırlığı, erkek işçiler için kabul edilen ağırlıktan bariz bir ölçüde az olacaktır.

MADDE 8:

Her Üye, mevzuat yoluyla veya milli tatbikat ve şartlara uygun başka bir metodla ve ilgili işçi ve işverenlerin en fazla temsil kabiliyetine haiz teşekkülleri ile istişarede bulunmak suretiyle bu sözleşme hükümlerini uygulama alanına koymak için gereken tedbirleri alacaktır.

(...)

TAVSİYE KARARI 128

TEK BİR İŞÇİNİN TAŞIYABİLECEĞİ EN ÇOK AĞIRLIKLA İLGİLİ OLARAK TAVSİYE KARARI

Uluslararası Çalışma Örgütü (İLO) Genel Konferansı, Uluslararası Çalışma Bürosu'nun çağrısı üzerine Cenevre'de toplanmış, 7 Haziran 1967 tarihli 51'inci oturumunu yapmış ve Oturum gündeminin 6'ncı maddesi olarak, tek bir işçi tarafından taşınabilecek olan azami yük miktarı konusundaki tavsiyeleri görüşmüş ve 1967 tarihli En Çok Ağırlık Konvansiyonu'nu destekleyici biçimde bu tekliflerin "tavsiye karar" şeklini almasını kararlaştırmış olup, 28 Haziran 1967 tarihinde, "En Çok Ağırlık Tavsiyesi, 1967" şeklinde nitelenebilecek olan aşağıdaki tavsiye kararını almıştır.

1. TANIM VE KAPSAM

1. Tavsiye kararı kapsamında,

- (a) "Yükün bedensel taşınması", bütün yükün tek bir işçi tarafından taşınması anlamına gelir. Yükün kaldırılması ve indirilmesi bu kapsama girer.
 - (b) "Yükün düzenli şekilde ve bedensel olarak taşınması", yüklerin ilke olarak veya sürekli olarak tek bir işçi tarafından taşınmasını veya belli bazı aralıklarla, ama, program dahilinde taşınmasını kapsar,
 - (c) "Genç işçi", 18 yaşından küçük olandır.
2. Burada tersi belirtilmedikçe, hafif yükler dışında, düzenli veya geçici olarak, bedenleriyle yük taşıyan herkes bu tavsiye kararının kapsamına girer.
 3. Bu tavsiye kararı ekonomik faaliyetin her alanı için geçerlidir.

II. GENEL İLKE

4. Hiçbir işçi, ağır olması nedeniyle sağlığını veya güvenliğini tehlikeye düşürecek bir yükü, sırf bedeniyle taşımaya zorlanamaz, buna izin de verilemez.

III. EĞİTİM VE İŞ EMİRLERİ

5. (1) Hammaliye (bedensel taşıma) görevini üstlenmiş olan bir işçi, o göreve başlamadan önce, sağlığın korunması ve iş kazalarının önlenmesi gözetilerek, çalışma teknikleri açısından yeterli eğitim ve iş emri almış olması gerekir.

(2) Bu eğitim ve iş emri, değişik tip ve özelliklerdeki yüklerin kaldırılması, taşınması, indirilmesi, yerleştirilmesi ve depolanması konularını kapsamalı ve ehliyetli kişi veya kurumlar tarafından verilmelidir.

(3) Koşulların uygun olduğu yerlerde, bu eğitim ve doğru yöntemlerle uygulanıp uygulanmadığı, nitelikli personel tarafından sürekli denetim altında bulundurulmalıdır.

6. Yük taşıma işlemlerinin güvenli bir şekilde yürüyüp yürümediğinin denetim altında bulundurulabilmesi için, asli görevi o olmamakla beraber, geçici bir süre için yük taşımak durumunda bulunan işçilere gerekli ve uygun iş emrinin verilmesini sağlayacak bir sistem kurulmalıdır.

IV. TIBBİ MUAYENE

7. Bedensel yük taşıma görevine getirilecek kişilerin, görev almadan önce, bu göreve fiziksel olarak uygun olup olmadıklarına karar verilmek üzere, tıbbi bir muayeneden geçirilmeleri, uygun veya uygulanabilir olduğu ölçüde gerekir,

8. Bu tıbbi muayenelerin gerekli görülen zaman aralıklarıyla, periyodik olarak yinelenmesi esastır.

9. İşbu tavsiye kararının 7'nci ve 8'inci maddelerinde öngörülen tıbbi muayeneler, yetkili sağlık kişi veya kuruluşları tarafından yapılmalıdır.

10. Bu tavsiye kararının 7'nci maddesinde öngörülen tıbbi muayene, onaylı olmalıdır. Ancak, yük taşıma işinin üstesinden gelip gelemeyeceği konusunda bir değerlendirme yeterli olup, tıbbi ayrıntılar gerekmez.

V. TEKNİK ARAÇ-GEREÇ ve PAKETLEME

11. Yükün fiziksel taşınmasını olabildiğince azaltmak veya kolaylaştırmak için, uygun teknik araç-gereç olabildiğince çok kullanılmalıdır,

12. Fiziksel olarak taşınacak yükler, olabildiğince az yer kaplayacak şekilde, uygun ambalaj malzemesi ile kaplanmalı ve imkanların el verdiği ölçüde taşıma-tutma kulplarına sahip olmalı ve taşıyıcının yaralanma rizikosunu yaratmayacak şekilde tasarlanmalıdır. Örneğin, köşeleri sivri ve çıkıntılı, yüzeyi pütürlü olmamalıdır.

VI. EN ÇOK AĞIRLIK

13. Tavsiye kararının bu bölümünün uygulanmasında, imza sahibi üyeler şu hususlara dikkat etmelidir.

(a) Fizyolojik özellikler, çevresel koşullar ve yapılacak işin nitelikleri;

(b) İşçinin sağlık ve güvenliğini etkileyebilecek diğer koşullar;

A. YETİŞKİN ERKEK İŞÇİLER

14. Yetişkin bir erkek işçi tarafından taşınabilecek en çok yükün 55 kiloyu geçtiği durumlarda, ivedilikle, taşınacak yükün o düzeye indirilmesi için önlemler alınmalıdır.

B. KADIN İŞÇİLER

15. Yetişkin kadın işçilerin fiziksel yük taşıdıkları durumlarda, taşıdıkları en çok yükün, yetişkin erkek işçilerin taşıdıkları yükten önemli ölçüde az olmasına özen gösterilmesi gerekir.

16. Olabildiğince, yetişkin kadın işçilerin fiziksel yük taşıma işlerine verilmemeleri gerekir.

17. Yetişkin kadın işçilerin, yük taşıma durumunda olmaları halinde, aşağıdaki hususların gözetilmesi gerekir.

(a) Uygun ve uygulanabilir olduğu ölçüde, yükün kaldırılması, taşınması ve indirilmesi için harcanan sürenin olabildiğince kısaltılması;

(b) Özellikle zor ve yorucu olan, özgül bazı yükleme-taşıma-indirme işlerinde kadın işçilerin görevlendirilmesinin yasaklanması.

18. Hamileliklerde tıbben gerekli olduğu belirlendiğinde veya ana-çocuk sağlığını tehdit edeceği yetkili hekimler tarafından tespit edilen lohusalık sonrası 10 aylık dönemde, hiç bir kadın işçiye yük taşıma görevi verilmemelidir.

C. GENÇ İŞÇİLER

19. Genç işçilerin bedenlen yük taşıdıkları durumlarda, taşınabilir en çok yük, aynı cinsiyetten yetişkin işçilerin taşımalarına izin verilen yükten az olmalıdır.

20. Olabildiğince genç işçilere düzenli, tahmil-tahliye işi verilmemelidir.

21. Bedensel yük taşıma için getirilen en az yaş sınırının 16 olduğu yerlerde, daha küçük yaştakilerin bedensel yük taşımalarının engellenmesi için gerekli çalışmalar yapılmalıdır,

22. Bedensel yük taşımak için, düzenli şekilde görevlendirilme yaşı, gerekli önlemler alınarak, zaman içinde, 18'e çıkartılmalıdır.

23. Genç işçilerin düzenli şekilde yük taşımak zorunda kaldıkları ortamlarda aşağıdaki önlemler alınmalıdır.

(a) Uygun ve uygulanabilir olduğu ölçüde, kaldırma, taşıma ve indirip yerleştirme işlemlerine ayrılan sürenin kısaltılması;

(b) Özellikle zor ve yorucu olan fiziksel taşıma işlemine bu kategorideki işçilerin verilmesinin yasaklanması.

VII. İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİNİN KORUNMASI İÇİN DİĞER ÖNLEMLER

24. Yetkili merciler, gerekli tıbbi görüşleri ve ilgili çalışma şartlarını göz-önünde bulundurarak, bir iş gününde veya iş vardiyasında yapılması gereken işlerin, ağır yük taşıma durumunda olan işçilerin sağlığını veya güvenliğini tehdit etmeyecek boyutlarda olmasını sağlamakla yükümlüdür.

25. Bedenleriyle yük taşıyan işçilerin sağlık ve güvenliğini güvence altına alacak uygun araç ve gereçlerin sağlanması ve bunların işçiler tarafından kullanılması esastır.

VIII. ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

26. Bu tavsiye kararının içerdiği eğitim, iş emri ve tıbbi muayeneler, işçiye hiç bir şekilde parasal yük getirmemelidir.

27. Yetkili makamlar, ergonomik araştırmalar da dahil olmak üzere, bedensel olarak yük taşımayla ilgili bilimsel araştırmalar özendirmeli ve aşağıdaki amaçları gözetmelidir.

(a) Eğer varsa, mesleksen hastalık

ve sorunlarla yüklerin bedensel taşınması arasındaki ilişkileri saptamak;

(b) Bedenleriyle yük taşıyan işçilerin sağlık ve güvenliğini tehlikeye düşüren durumları en aza indirmek.

28. Bedenle yük taşınmasına benzer şekilde, iterek veya çekerek mal nakleden işçilerin aynı bedensel zorlamaya girdikleri ortamlarda, yetkili makamlar, bu tavsiye kararın doğrultusunda uygun görülen gerekli önlemleri alabilmelidir.

29. Bu tavsiye kararını imzalayan ülkelerde, yasa, tüzük, yönetmelik veya ulusal uygulama ve koşullara uygun biçimde, işçileri ve işverenleri temsil eden ilgili örgütlerin de görüşlerini alarak, yetkili makam, öneri kararının hükümlerini yürürlüğe koyabilmelidir.

30. İşyerinin, çalışma koşullarının veya indirilip bindirilen yükün özellikleri açısından "istisnai" sayılabilecek durumlarda, ulusal iş müfettişliğinin, işçi ve işveren örgütlerinin de görüşünü aldıktan sonra, yetkili makam, işbu tavsiye kararının bazı maddelerinin uygulanmasına istisna getirebilir. Ancak, tek tek ve grup olarak her istisnanın sınırlarının net ve açık olarak belirtilmesi esastır.

31. İşbu tavsiye kararına imza koyan her üye, kendi ulusal uygulama veya mevzuatına göre, işbu tavsiye kararının hangi kişi veya kişileri bağıladığını ve bu tavsiye kararının koşullarına uyulup uyulmadığını, hangi makam tarafından izleneceğini belirtmek zorundadır.

ÇEŞİTLİ ÜLKELERDEN ÖRNEKLER

- İspanya
- Filipinler
- Bağımsız Devletler Topluluğu (CIS)
- Papua Yeni Gine

İSPANYA

Yeni bir tartışma forumu: Ekonomik ve Sosyal Konsey -

17 Haziran 1991'de Ekonomik ve Sosyal Konseyin kurulmasını öngören yeni bir yasa kabul edilmiştir.

Madrid'de toplanacak olan bu konseyin amacı; iş ve ticaret sendikaları liderlerinin, kazançlarını etkileyecek hükümet önerileri hakkında fikirlerini söyleyebilecekleri kalıcı bir forum oluşturmaktır. Ekonomik ve sosyal konsey 20 kişiden oluşan üç grup ve bir başkandan oluşacaktır. Birinci grup sendikaları, ikinci grup işverenleri temsil edecek; üçüncü grup ise tarım ve balıkçılık temsilcilerini, tüketici gruplarını, diğer ilgili grupları ve uzmanları kapsayacaktır. Konseye uzmanların da dahil edilmesi, sunulacak bildirimlerin gerçeğe dayanmasını sağlamak içindir, Dikkate değer bir yön de konseyde hiçbir hükümet temsilcisinin bulunmamasıdır, Bu durum kısmen konseyin danışman özelliği taşımasına, kısmen de bağımsızlığının garanti edilme isteğine bağlıdır,

Konseyin işlevi, sosyal alandaki ve çalışma alanındaki yasa tasarıları üzerinde görüş yayınlamak, gerek gerektiğinde ilgili diğer konularda da görüşlerini bildirmektir, Konsey ayrıca hükümetin emriyle ya da kendi girişimiyle aşağıdaki konular hakkında demeçler yayımlayabilir: iş ilişkileri, çalışma ve sosyal güvenlik, eğitim ve sağlık, bölgesel politika ve Avrupa Tek Pazarı'nı da içeren diğer konular.

Bunlardan başka konseyin her yıl ulusal ekonomik durum ve çalışma alanlarındaki eğilimleri yansıtan bir rapor hazırlaması gerekmektedir. Finansmanı hükümet tarafından sağlanacak olan konsey, Ekim 1991'den başlayarak işlerlik kazanmıştır,

FİLİPİNLER

Verimliliği artırmak için birleşik kurullar

Kasım 1990'da çıkan yasa ile şirketler, verimlilik primi ödemeye ve harcamalarını vergiden düşmek" kaydıyla eğitim etkinliklerini artırmaya özendirilmektedir. 1990 Verimliliği Teşvik Yasası (No.6971), verimliliği özendirme programlarını hazırlayacak iş yönetim kurullarının oluşturulmasını öngörmektedir. Ayrıca son 3 yılda sağlanan verimlilik artışına göre çalışanlara prim ödenmesi formülünü de içermektedir. Verimlilik programı uygulayan şirketlere şu haklar verilecektir: a) Prim ödemelerinde uygulanan normal vergi indirimine ek olarak, verimlilik- primlerinin %50'si tutarında özel bir indirim, b) Eğitime harcanan giderlerin %50'si tutarında ayrı bir vergi indirimi.

Proje, Ulusal Ücret Konseyi ile Çalışma ve İş Dairesi Ulusal Verimlilik Komisyonu tarafından düzenlenecektir.

BAĞIMSIZ DEVLETLER TOPLULUĞU (CIS)

Karadeniz: Sudaki Yaşam İçin Bir Öneri

Karadeniz'in flora ve faunası kurtararak, bir çevre felaketinin önüne geçmek için, Sovyet bilim adamı Rustam Akhmedov'un bir önerisi var:

Yüksek derişimdeki (konsantrasyondaki) hidrojen sülfürü (H_2S) denizin

diplerinden pompalayarak kullanıma sunmak.

Çok toksik ve parlayıcı bir madde olan H_2S 'in, 2,244 metre derinliğindeki bu denizde varlığı ilk kez 1890'larda saptandı. 1927'de Kırım depremi, çok büyük boyutlarda H_2S 'in serbest kalmasına ve yüzeye itilmesine, yüzlerce metre yüksekliğinde alevlerin belirmesine yol açtı.

1970'de ABD'li bilim adamları, H_2S 'in yer aldığı bölgenin, yüzeyden 150 metre derinlikte tutulabileceğini

tahmin ettiler. Bugün ise, H_2S 'in yer aldığı bölge, yüzeyden hemen 85 metre aşağıda başlamaktadır ve her yıl yaklaşık 2 metre daha yükselmektedir.

Bunun nedeni, büyük bir çoğunlukla, tarımsal ve sınaî atıklardır. Bazı bilim adamları, yeni ve büyük bir depremin yapacağı "tetikleyici" etki ile Çernobil ölçeğindeki bir çevresel felaketin ortaya çıkmasından korkmaktadırlar. Böylesi bir çevresel felakette milyonlarca tonluk H_2S atmosfere yayılabilecektir.

Böyle bir olasılığın önüne geçebilmek için, Akhmedov, denizin derinliklerindeki H_2S 'in (derişimi 10-13 miligram/lt), yüzeye, pompalanmasını, sonra da yakılarak saf kükürt ve elektrik üretimi için buhara dönüştürülerek kullanılmasını önermektedir.

' Akhmedov, eğer bu önerisi benimsenirse, yılda 75 milyon ton H_2S kazanılacağını ve bundan 70 milyon ton saf kükürt elde edilebileceğini bilmektedir. Bu yolla elde edilebilecek elektrik enerjisi miktarı ise yaklaşık yılda

80 milyar kilovat saattir.

Bununla birlikte bu tasarının, olası çevre etkileri de oldukça şiddetlidir. Geniş çapta H₂S'in yanması ve büyük çapta H₂S'in dışarı pompalanmasının denizde karıştırıcı bir etki yaratması, kurtarılmak istenen sudaki yaşam için önemli bir tehlike oluşturabilir.

(Environment, Nisan 1991)

PAPUA YENİ GİNE Kadın Örgütlerine Yardım

Papua Yeni Gine'de kadınlar toplum tarafından halen düşük konumda sayılmaktadır: İlkokula kaydolanların yalnızca %42'si kızdır, orta öğrenimi bitiren erkeklerin' sayısı kızların üç katından daha fazladır. Evlenme ve boşanmalar uygulamada erkeklerin lehinedir ve ev içi şiddet olayları çok fazladır. Papua Yeni Gine hükümeti bu durumun ekonomik gelişmeyi, kadınların sosyal ve ekonomik refahını engellediğini farketmiş ve 1984'ten bu yana "Ulusal Kadın Gelişimi Programı'nı uygulamaya başlamıştır. Programın öğelerinden biri de kadın örgütlen ağının oluşturulmasıdır. Bunun amacı kadınları yaşamın bütün alanlarında sosyal ve ekonomik gelişmeye katılmaya yöneltmek ve kadınların refahını artırmak amacıyla eğitim programlarını yürürlüğe koymaktır. Bu unsur 1990'dan beri ILO'nun yardımıyla, ILO Asya ve Pasifik Çalışma ve Nüfus Ekibi (LAPTAP) ile yürütülmektedir.

LAPTAP'ın şimdiki görevleri: Dört basamaklı, dört yıl süreli proje "piramit" yaklaşımıyla düzenlenmiştir, Her tabaka kendinden sonra gelen tabakayı eğitecek ve bilgiyi bu düzeye yayacaktır. İlk aşamanın sonunda yönetim merkezlerinde çalışanların eğitilmiş olacağı ve Papua Yeni Gine'nin farklı bölgelerindeki eğitim kursları arasında eşgüdüm sağlayacak bir Gezici Eğitim Ekibi'nin oluşturulabileceği umut edilmektedir. İkinci aşamada 55 alan görevlisi eğitilmiş olacaktır. Üçüncü aşama, toplumdaki kadın gruplarının ilk 100 önderinin proje yönetimi ve uygulaması, toplum ve aile eğitimi konularında başarıyla eğitilmesi ile sona erecektir. 1993-94'de tamamlanacak olan aşama ise 100 kadın toplum önderinin daha eğitilmesini, küçük alan projelerinin oluşturulmasını ve bütün projenin bir değerlendirmesini kapsamaktadır.

Proje düzenleyicileri, erkekleri yanlarına almanın önemini kavramışlar ve bunun için düşünce oluşumuna katkıda bulunacağına inandıkları erkekleri topluluklar içine yerleştirmişlerdir. Bu konunun iki yönü vardır: eğitim sırasında erkekleri de projeye katmaya özel bir dikkat gösterilecektir ve aile bütçesi, sağlığı ve planlaması konusunda erkeklerin öncülüğünü sağlamak için poster ve broşürler kullanılacaktır.

Ülkede her on kişiye bir radyo düştüğünden, projenin mesajlarını yaymak için radyo iyi bir olanaktır. Ayrıca kitle iletişim araçları personelini de, projeye katılmak ve desteklemek konusunda ikna etmek için bir seminer planlanmıştır.

(ILO, Social and Labour Bulletin, 3-4/91)

OKURLARIN KALEMİNDEN:

- 657'nin Gizli İşçileri -Toplumsal Ayıbımız
- İşyeri Hekimlerinin Önde Gelen Sorunları
- İş Güvencesi Yasa Taslağı

657'NİN GİZLİ İŞÇİLER! (Toplumsal Ayıbımız)

Bugün sayıları ortalama 300 bin kişiyi bulan, kamu kesiminde istihdam edilmiş farklı alanların çalışanları yıllardan beri, ne olduklarını, hangi yasa kapsamında olmaları gerektiğini arayıp duruyorlar.

Üretim biçimleri işçi olmalarını gerektirdiği halde, 657 sayılı yasa kap-samındadırlar.

657 sayılı yasa kapsamında olmalarına rağmen, yasanın temel ve amir hükümleri bunlar için geçersizdir.

Hiçbirinin ortak çalıştırılma ilkesi yoktur,

Genel olarak görevlendirme biçimleri, o hizmetin özelliği gereği, ünite amirlerince saptanmaktadır.

Bu çalışanların çoğunluğu için, TAKVİM YASASI, geçerli değildir.

HAFTA TATİLİ YASASI da bu çalışanlara işletilemez.

YILLIK İZİN kullanımı, o ünitenin çalışan sayısı ile, üniteye düşen hizmet yoğunluğu aracındaki ilişkiyle belirlenebilir.

Bayramlar gibi SOSYAL günler bile, ayrı bir sancıdır.

Genelde NÖBETLİ diye adlandırılan bu çalışanların TANIMLAN-MALARINI, çalışma yaşamını düzenleyen, eski yeni hiçbir temel ve genel yasalarda bulmak olanaklı da değildir.

Ve bunlar, soyut KAMU tarifini, somutlaştırılanların en vazgeçilmez olan gruplarıdır.

Günlük 8 saatten haftada 40 saate varan, günün 09.00-18.00 saatleri arasında işlerliği olan DEVLET

MEMURLARI hizmetliliğinden farklı olarak, günün 24 saatinde görev yapmak, tüm gün ve saatleri bölüşerek, emek ve alınteri tüketmek zorundadır bu çalışanlar.

Gecelerde, gündüzlerde, hafta sonları ve bayramlarda kesintisiz yaşamın sürdüğü her zaman dilimi içinde,

Devlet Demir Yollarında, Deniz Yollarında, Hastahanelerde, Hava Yollarında, Telsiz Kulelerinde, İtfaiye Merkezlerinde, Türkiye Elektrik Kurumu ünitelerinde, TRT Kurumu Yayın birimlerinde, PTT Haberleşme bölümlerinde. Karayollarında, Güvenlik Hizmetlerinde günün 24 saati KAMU hizmetlerini yürütürler.

Ve bu nedenlerle, en temel gereksinimlerini bile yerine getiremezler. Uyku düzeni, yemek düzeni, sosyal olup toplumla yaşama düzenleri yoktur.

Özetle temel Anayasal haklarını bile çoğu zaman, HİZMETİN GEREĞİ nedeniyle kullanamazlar.

Kadroları MEMUR olduğu için, işçi sayılmadıklarından, 1475 sayılı yasaya göre haklar talep edemezler.

Sendika kuramazlar. Doğal olarak Grev hakları yoktur, ücretlerini toplu pazarlıklarla belirleyemezler.

Kimileri İŞÇİ sayılsalar bile, bu alanlar STRATEJİK sayıldığından, GREV YASAKLARI vardır.

Oysa bu alanlar, İKAMESİ olmayan alanlardır. Bu çalışanların yerine bir kişiyi alıp yerleştirme olanağı da

yoktur, Bu alan çalışanı olabilmek için, o alanda gözlemlerle birikimle deney kazanmak ve bir sürenin geçmesi gerekir.

Ve bu çalışanların ücret ve yan ödeme edimimleri de çoğunlukla, olağan saatlerde çalışanlardan farklı değildir,

Her gün, geliştiğini, büyüdüğünü söylediğimiz, en azından nüfus olarak büyüdüğünü bildiğimiz ülkemizde, bu

alan çalışanlarına duyulan gereklilik de hızla artmaktadır. Fakat bu alan yaşam ve edimimlerinin sancıları

gözlerden uzak kaldıkça, çözümler üretilmedikçe, hizmet de her geçen gün gerilemekte ve bozulmaktadır.

Kamu yöneticilerinin konumları gereği, NÖBETLİ olmamaları sancıyı yaşama, anlama ve tanımayı olanaksız kılmakta, sorun çözüm gündemine aktarılamamaktadır. Ve öylesine temel haklar ihlal edilmektedir ki,

şaşmamak İmkansızdır.

Yazımı yüzlerce örnekten biri olan, yıllık izin karşılaştırmasıyla bitirmek istiyorum.

657 sayılı yasa kapsamında olağan çalışan bir kişi yıllık iznini üçe bölebilir, Ve her defasında bu izinlerini

başlangıç ve bitim zamanındaki Cumartesi-Pazar tatiliyle eklentilendirir. Buna yıl içinde bayram

ortalamalarını da eklerseniz, toplam olarak 40 gün yıllık izin kullanabilir. Ancak VARDİYA veya NÖBET usulü

çalışanlar, izin bitimleri olan, hafta sonu veya bayram gününde de görev başında olmak zorundadırlar.

Görülebileceği gibi fark % 100 dür.

Bu örnek olağan çalışanların fazla hak kullanmalarını değil, diğerlerinin haklarını kullanamadıklarına dair örnektir.

Görev, bu koşulda çalışanların biraraya gelerek, temel insan sorunlarını SİYASAL platformlara taşımaları ve toplumsal bir SOSYAL ayıbın giderilmesidir.

RIFAT ARAŞ

A.Ü.B.Y.Y.O Öğr. Gör./ANKARA TRT Vardiyalı Çalışanlar Der.Eski Gn. Bşk.

İŞYERİ HEKİMLERİNİN ÖNDE GELEN SORUNLARI

Günümüzde, işyerinin bir çalışanı olarak, işyeri hekimlerinin de bir takım sorunları vardır. Öte yandan işyeri hekimlerinden, gerek işletme için gerekse çalışanlar için sorun çözücü olarak görev beklenmektedir. Bu bakımdan önemleri de çok büyüktür.

İşyerlerinde gerek iş kaybının gerekse işçi sağlığının alabildiğince üzerinde durmak gerekir. Önce sağlık, sonra iş kaybını önlemek.

Biz işyeri hekimleri bu anlayış içerisinde çalışmalıyız. Ancak bizlerin etkin çalışmamızdan, bir çok kişi, çıkarlarına ters düştüğü için rahatsız olur ve bizleri, işimizden alıkoymak isterler. Bunların başında da, bizleri çalıştıran kişiler gelmektedir. Bundan ötürü, her şeyden önce işyeri hekimlerinin, işyerlerinde kime karşı sorumlu olduğunun ortaya konulması zorunludur. Bir işyerinde işyeri hekiminin amiri var mıdır? Kimdir? Bu, çözümlenmesi gereken sorunların başındadır. Saygısızlık sınırına varan davranışlar karşısında kendimizi baskı altında hissederiz ve sağlıklı çalışamayız.

Bir diğer önemli konu ücret konusudur. Türk Tabipleri Birliği bir ücret tesbit eder, fakat hiçbir yerde bu ücrete uyulmaz, Türk Tabipleri Birliği de, nedense, ücrete uyulup uyulmadığını denetlemez.

En kötüsü, kimse işyeri hekiminin görevlerini bilmez, Dolayısıyla pek çok yerde işlerinin yalnızca poliklinik (hastalanan işçilerin tedavisi) olduğu sanılır, işyeri hekimlerinin büyük çoğunluğu asıl görevlerini bilmezler ki, herkese anlatsınlar. Poliklinik işyeri hekimi için tali görevdir. Asıl görevi, kısaca işçi ile iş arasındaki uyumu sağlamak, işçilerin olumlu ve sağlıklı bir ortamda çalışmalarını sağlamaktır.

Bunlar işyeri hekimlerinin sorunlarından önde gelen bir kaç tanesi, Dikkat edilirse bu sorunlar, yalnızca işyeri hekimini de ilgilendirmiyor. Günümüz işyerilerindeki tüm çalışanları ilgilendiriyor. O halde çözümleri de birlikte oluşturup, bu çözümlere birlikte ulaşmalıyız.

DR. FATİH ZEYBEK İşyeri Hekimi / BURSA

İŞ GÜVENCESİ YASA TASLAĞI

Ülkemizde 1980 sonrası uygulanan 1475 Sayılı İş Kanunu, çalışanlar aleyhine hayata geçirildi. Özellikle 13. madde, her türlü hak aramada (Demoklesin kılıcı gibi) çalışanların tepesinde tutularak en sert biçimde uygulandı.

İşverenlerin çok sık kullandığı çalışma barışı, tek taraflı (Anayasaya rağmen) olarak yine İşverenlerce bozuldu. Çalışma hakkı ihlali, insan Sağlığı ile doğrudan ilgilidir. Zira İş Kanununda, çalışanlar lehine kaleme alınmış yegane tüzük işçi Sağlığı ve İş Güvenliği mevzuatıdır. Bu mükemmel tüzüğe rağmen, Ülkemizde işverenlerin en az yatırım yaptığı alan işçi Sağlığı ve İş Güvenliğidir, iş güvencesinin olmadığı çalışma yaşamında insan sağlığı bir türlü ilk sırayı alamıyor.

İstihdam alanının küçük hacmine, çalışanların iki katı işsizlerle eklenince,

insanlar önce sağlık yerine, önce iş diyorlar. Ülkemizin bu koşullarına, bir de iş güvencesinin olmaması eklenince, çalışanların sağlık talepleri bir türlü gündeme getirilemiyor. 1990 yılında Amasya'nın Yeni Çeltik kömür ocağındaki faciadan sonra Alman Uzmanların incelemeleri sırasında "biz buraya hayvanlarımızı dahi sokmayız" beyanları bunun en açık örneğidir. Dolayısıyla iş güvencesi beraberinde sağlık güvencesini de getirecektir. Yaşama hakkı kutsaldır, sağlıksız yaşam bu hakkı zedeler.

Bu bakış açısından da anlaşılacağı üzere, şu günlerde kamuoyunda yoğun tartışmaları yapılan iş güvencesi yasa taslağının bu şekliyle derhal yasallaşmasını bütün kalbimle diliyorum. Tüm çalışanlarla, demokratik kurum ve kuruluşları, gerekli duyarlılığı göstermeye davet ediyorum.

HAYATİ YILMAZ

Türk Harb-iş Sendikası Ank. Şb.

Eğitim ve Teşkilat Sekreteri

MADENCİNİN KARISI SORUYOR?

Madenci kocam
gitti.

Çocuklarımı babasız
koyan kim?!

Beni kocasız
koyan?!

Evimi direksiz?!

Ben gözümü açtım açalı

bizler maden çıkarır
bizler göçükleri yaşarız.

Ben gözümü açtım açalı

Dünya yerinde mi sayıyor?

Veremin çaresi bulundu da,

kızamık olan bebe kurtarılıyor da,

Göçüğe mi çare yok?!

Bu ne biçim
Dünya?!

Yok mu bizim için

yüreğinden ağlayan?

Gözyaşlarım sel oldu.

Bir de baktım

benim selim
ırmakların yanında
çay gibi kaldı.

Madem bu kadar ağlıyorsunuz

neden almazsınız önlemini?

Neden hatırlarsınız

hep kazalardan sonra?

|

<